

DUBIR

ЕРЛІККЕ ТАҒЗИМ

3-бет

AISHYQ

КӨШЕ КӨРКІН
КІРГІЗДІ

4-бет

ÁLEÝMET

НАУАТ-ВАХ
ҚАНДАЙ ВАКЦИНА?

5-бет

QOĞAM

ВАРВАРИЗМДЕР
ТІЛ ДАМУЫН ТЕЖЕЙДІ

6-бет

ЕЛ ЖӘНЕ ЕЛБАСЫ

ТЕГЕУРІНДІ ТҰЛҒА

XX-XXI ғасырдағы ел игілігі үшін аянбай қызмет етіп, жас Тәуелсіз елдің іргетасын қалап, нығайтқан, экономикамызды дамытып, көкжиегімізді кемелдендірген кемеңгер тұлғаның бірі – Нұрсұлтан Назарбаев. Оның тек Орта Азия немесе ТМД-ға мүше елдер арасында ғана емес, әлемдік саяси аренада ықпалы, абырой-беделі айрықша.

Ол жас Қазақстан Республикасының Тәуелсіздігін тұғырлы етті, көрші елдермен тереземізді тең, керегемізді кең етті. Елбасы жер-жаһанға мемлекеттің бейбіт және ядролық қарусыз саясатын паш етіп, қауіпті қарудан бас тартты. Қазақстанды жоғары халықаралық деңгейге шығарды. Оның осынау ақылды бастамасына 2009-2017 жылдары АҚШ-ты басқарған президент Барак Обама «Президент Назарбаев ядролық қаруларды таратпау мәселелерінде әлемдегі үлгілі көшбасшылардың бірі болып табылады. Қазақстан ядролық қарудан бас тартып, қауіпсіздік пен экономикалық өркендеуге қол жеткізуде үлгі бола алады. Бұл қадам Қазақстанды өңірдегі тұрақты елдердің біріне айналдыруға мүмкіндік берді» деп жоғары баға берді.

Мемлекет басшысының бастамасымен тәуелсіздік жылдарында экономикалық, саяси, әлеуметтік реформалар жүзеге асырылды. Нұрсұлтан Назарбаевтың стратегиялық бастамалары, болашақты болжай білетін көрегенділігі, сарабдал саясаткерлігі арқасында көпұлтты мемлекетіміз дамудың даңғыл жолына түсті. Ұлыбританияның экс-Премьер-министрі Маргарет Тэтчердің кезінде айтқан «Қазір жаһандық саясатта 5-6 ірі және ықпалды саясаткер бар. Солардың бірі – Нұрсұлтан Назарбаев. Мен оған сенемін және оның барлық бастамаларын қолдаймын» деген сөзінің ақиқат екеніне дүние жүзі елдері көшбасшыларының көбінің көзі жетті.

▶▶ 3-бетте

ҚАЗАҚСТАННЫҢ БІТІМГЕРШІЛІК МИССИЯСЫ

Бүгінгі таңда ел мен елдің татуласуы, өзара береке-бірлікте болуы әлемнің басты назарында. Бұл тұрғыда Қазақстанның айтарлықтай ролі зор. Еліміздің ұлттық қауіпсіздігі және бүкіләлемдік, өңірлік мәселелерді шешуге жаһандық тұрғыдан қатысуы болашақтың беріктігі жолындағы істеліп жатқан жұмыстардың бір парасы. Ата-бабаларымыздың сан мың жылдан бергі асыл арманының бірі – әлем елдерімен терезесі тең қатынас құрып, әлем картасынан ойып тұрып орын алатын тәуелсіз мемлекет атапу екені белгілі. Осы орайда Қазақстанның бітімгершілік миссиясы кең ауқымда өзінің міндетін атқарып келеді.

Тәуелсіздіктің 30 жылдығында Қазақстан әлемдегі тұрақтылық пен қауіпсіздікті қолдайтын мемлекет болып қалыптасты. Оған тікелей әсер еткен еліміздің БҰҰ қатарына кіруі. Қазақстан осы жылдары халықаралық деңгейдегі дау-жанжалдардың, шиеленістердің, қарулы қайшылықтарды шешуде, тараптарды татуластырып, ағайындарға араша болып әлемдік қауымдастықта өз

орнын айшықтап алды. Сондай-ақ Семей полигонын жауып ядролық сынақтарға тыйым салу жөніндегі Қазақстан бастамалары жаппай халықаралық қозғалысқа ұласты. Нәтижесінде БҰҰ Бас Ассамблеясы 29 тамызды Ядролық сынақтарға қарсы халықаралық іс-қимыл күні деп жариялады. Болашақта бұл ұйым этносаралық, конфессияаралық татулықтың қазақстандық тәжірибесін

таратуға өз септігін тигізеді деп сенеміз. Сонымен қатар бітіспес жауға айналған көршілер, соғыс жағдайында тұрған мемлекеттер тоқтама

келіп, Тұңғыш Президент Н.Ә. Назарбаевтың араласуынан кейін татуласып жатқанына біз куә болдық.

▶▶ 6-бетте

АҚШ-ҚЫТАЙ ҚАТЫНАСЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАН МЕН ОРТАЛЫҚ АЗИЯҒА ӘСЕРІ

COVID-19 жаһандық пандемиясы кезінде АҚШ-Қытай қарама-қайшылықтары бірқатар жаңжалдармен, үлкен мәлімдемелермен сипатталды. Сондай-ақ, әлемдік саяси және экономикалық процестердің одан әрі дамуы туралы маңызды сұрақтар туғызатын санқиялар деңгейіне өтті. Алайда, COVID-19 тек осы процестерді едәуір жеделдетудің катализаторы болды, ал қарым-қатынастың нашарлауы коронавирустық індетпен бұрын басталды, Қытайдың Хуаэй және ZTE инновациялық технологияларының қойбасшыларымен, шиендік экспозициялармен, сауда соғысымен және тағы басқалармен жаңжалды еске түсірген жоқ.

АМЕРИКАНДЫҚ КӨЗҚАРАС

ҚО мәртебесіне мүлдем сәйкес келмейтін тарап Вашингтон болып табылады, ол қытай экономикасының қарқынды дамып келе жатқан американдық экономикалық күшінің өсуіне кедергі келтіреді.

Сонымен қатар, қытайлық компаниялар жоғары технологиялар саласындағы американдықтармен бәсекеге түсе бастады, атап айтқанда Хуавэй мен Apple-дің болашақ 5G технологиясы мен бүкіл мегаполистердің инфрақұрылымын басқаруға арналған «Ақылды технологияларды» ұсынуындағы бәсекелестігі ерекше.

Айта кету керек, қытай экономикасының барлық салалары американдық индустриямен бәсекелестік деңгейіне тез көтеріліп келеді. Ұялы телефондар, тұрмыстық техника, тіпті қытайлық автоөнеркәсіп дамып келе жатқан елдерде бәсекеге түсе бастады, яғни күрес жақын арада ең тиімді «алтын миллиард» елдері аймақтарында басталады.

Американдық тараптың алаңдаушылығының басты себебі – бұл өсу мен бәсекелестік Вашингтон үшін бақыланбайтын арнада. Мысалы, Жапонияның өсуі және жапон компанияларының белсенді кеңейіп американдық шеңберлерде алаңдаушылық тулдырды, содан кейін ол көп ұзамай Вашингтонның Токиоға саяси әсер ету мүмкіндіктерін тоқтатылды.

Әрине жапондық тәжірибе көп жағдайда қытайлық тәжірибемен үндеседі. Жапония 1968 жылға қарай қазір Қытай секілді әлемнің екінші экономикасы болды және проблемалық нүктелердің бірі йенаны 360 USD/JPY бағамы бойынша долларға қатаң байланыстыру болды.

70-ші жылдары АҚШ-тың күшті қысымымен Токио йенаны ревальвациялауға мәжбүр болды, бұл кейіннен Жапонияны 90-шы жылдардан бастап «жоғалған онжылдықтарға» алып келген нақты тізбекті әсер тулдырды, оның барысында көптеген жапон экономикалық алыптары әлемдік нарықтардан кетіп, бәсекелестікті Корея және Қытай компанияларына берді. Жапонияның өзі тіпті әлемдік экономикалық артықшылыққа деген амбициясын жоғалтты.

Долларға қатысты юанның ревальвациясы мәселесі АҚШ-Қытай қарама-қайшылықтарында екі мыңыншы жылдардың басынан бастап маңызды болып табылады. Қытай жұмыс күшінің құны арзандығын әлдеқашан жоғалтқанына қарамастан, юанның жоғары сатып алу қабілеті Қытай технологиялық алыптарына әлемдік деңгейдегі өнімдерді құруға мүмкіндік беретін жоғары білікті жұмыс күшін тартуға, сондай-ақ инновациялық технологиялар бастамасын ұстап тұруға мүмкіндік береді.

Бұл Дональд Трампқа жаман мәміле туралы айтуға мүмкіндік берді, оның мәні АҚШ өзінің нарығы мен инновациясын ұсына отырып, күн тәртібін, басқа құндылықтарды ұсынатын және «Ақ үйдің» нұсқауларын орындауға дайын емес геосаяси бәсекелестік өсіреді.

▶▶ 2-бетте

Айта кететін жайт, бұл тезисті тек республикашылар ғана емес, демократтар да бөледі. Бұл сонымен қатар құндылықтардың, атап айтқанда демократияның, адам құқықтарының және халықаралық қатынастардың айырмашылығын көрсетеді. Сондықтан, бүгінде АҚШ-та екі билеуші партия арасында геосаяси бәсекелестік түлденуіне жол бермеу үшін Қытаймен қарым-қатынасты түбегейлі қайта қарау керек деген тұрақты консенсус бар.

ҚЫТАЙЛЫҚ КӨЗҚАРАС

Бастапқыда Қытай басшылығы экономикалық қатынастардың динамикасына оң баға берген болатын, сондықтан саясатта Пекин қатал риторикадан және АҚШ пен оның одақтасарымен кез-келген қақтығыстарға араласудан аулақ болды. Сауда-экономикалық соғыстың бірінші кезеңінде қытайлық мекемеде американдық әріптестердің басты хабарламаларының бірі басты қаржылық өтемақыммен шешуге деген ұмтылыс болды. Яғни, Қытайдағы мәселе экономикалық тұрғыдан АҚШ-Қытай саудасының сауда балансы Қытайға қарағанда едәуір көп екенін көрді, сәйкесінше бұл соманы қытай тарапының американдық тауарларды сатып алуы арқылы өтеуге болады.

COVID-19 пандемиясы кезінде мұндағы экономикалық мәселе геосаяси жағдайдың салдары екені белгілі болды, сәйкесінше ешқандай сауда келісімі немесе қаржылық өтемақы негізгі қарама-қайшылықты шегермейді: Қытайдың экономикалық күшінің өсуімен АҚШ-ты әлемдік Олимптен итермелеуі мүмкін. Бұл мәселені ешқандай «мәмілелермен» шешуге болмайды және Пекин ҚО мәртебесін сақтап қалғысы келсе де, бұл мүмкін болмайтыны анық.

Сондықтан Қытай басшылығының АҚШ-қа және жеке Дональд Трампқа қатысты риторикасы бүкіл әлемде айтарлықтай нықталып орналасты. Әрине, Бейжіңде егер АҚШ-тағы қарашадағы сайлаудан кейін республикашыл Трампты демократ Байден алмастырса, Вашингтонның қатаңдық деңгейі, кем дегенде, жеке факторға байланысты айтарлықтай төмендейді деген үміт бар. Осыған байланысты Пекин американдық элитаға татуластырушы хабарламалар жіберуді тоқтатпайды. Мысалы, ҚХР Сыртқы істер министрі Ван және ағымдағы жылдың мамыр айында өткен баспасөз конференциясында: «Қытай мен АҚШ-тың екі халықтың жеке таңдауы болған және құрметке лайық әртүрлі әлеуметтік жүйелері бар. Қытай мен АҚШ біршама алшақтаса да, бұл ынтымақтастық алаңның жоқтығын білдірмейді».

Алайда, кез-келген Президент жанындағы «Ақ үй» Қытайда қауіпті қарсыласты көреді, оның өсуін кез-келген жағдайда тоқтату керек, бұл көптеген қытай элиталары үшін айқын. Сондықтан Пекиннің тактикалық міндеті – артта қалуды азайту үшін құмарлықтың қызын төмендету және көбірек уақыт жеңіп алу.

ВАКЦИНАЦИЯЛАУДЫҢ АЛДЫНДА:

Дәрігердің (фельдшер) тексеруі;

Вакцинациялау алдында болу ықтималдылығы бар қарсы көрсеткіштерді анықтауға арналған сауалнама, оның ішінде:

- тамақ, дәрілік заттар мен вакцина компоненттеріне аллергиялық реакциялар
- жедел ауруларды және созылмалы аурулардың өршу кезеңі сәйкес келуін анықтау;

Коронавирустық инфекциялардың қаупі және коронавирустық инфекцияларға қарсы алдын алуға арналған вакцинациялаудан бас тартудың қаупі туралы ақпарат береді.

Вакцинациялаудан кейін барлық адамдар:

- медициналық ұйымда (егу бөлмесінің жанында) кемінде 30 минут дәрігердің бақылауында болады;
- жағымсыз көріністер болған жағдайда жергілікті дәрігермен кеңесу ұсынылады.

Тыйым салынады:

- Монша, саунаға баруға,
- Инъекция орнына жылы және басқа процедураларды жүргізу, Бұл асқынуларға әкелуі мүмкін.

©coronavirus2020_kz

БИЫЛ ЕЛІМІЗДЕ 17 млн шаршы метр ТҰРҒЫН ҮЙ САЛЫНАДЫ

Биыл елімізде 28 874 баспана пайдалануға берілді. Бұл туралы Үкімет отырысында ҚР индустрия және инфрақұрылымдық даму министрі Бейбіт Атамқұлов айтты.

– Биылғы төрт айдың қортындысы бойынша машина жасау саласында 120,6% өсім болды. Түсті металлургияда оң динамика сақталып, өсім 3% болды. Қара металлургия бойынша нақты көлем индексі 102,7% құрады. Фармацевтика өнеркәсібінде өндіріс көлемі 26,2%-ға артты. Жеңіл өнеркәсіпте өндіріс 4,9% өсті. Дезинфекциялық құралдар мен минералдық тыңайтқыштарға сұраныс артуына байланысты химия өнеркәсібінің өндіріс көлемі артты. Өсім 11,2% құрады. Құрылыс материалдарының өндірісі 126,5% болды, – дейді Бейбіт Атамқұлов.

Оның айтуынша, елімізде 28 874 баспана пайдалануға берілді. Өткен жылмен салыстырғанда бұл көрсеткіш Алматы және Павлодар облыстарынан басқа 15 өңірде артты.

«Saryarqa-ақпарат»

SARYARQA-AҚПАРАТ

Нығматулин: ЗЫМЫРАН-ТАСЫҒЫШТАҒЫ АПАТТАН КЕЛТІРІЛГЕН ЗАЛАДЫ ӨТЕУ ТЕТІГІН ПЫСЫҚТАУ ҚАЖЕТ

Мәжіліс төрағасы Нұрлан Нығматулин зымыран-тасығыштардың апаты салдарынан болған экологиялық залалды өтеудің нақты тетігін әзірлеу қажет деп санайды, деп хабарлады Мәжілістің баспасөз қызметі.

Мәжілістің жалпы отырысында Қазақстан мен Ресей арасындағы «Байқоңыр» ғарыш аппаратының салтүстік бағытта поларлы орбитаға ғарыш аппараттарын ұшыру үшін Союз-2 типті зымыран-тасығыштарды ұшыруды жүзеге асыру жөніндегі ынтымақтастық туралы келісімді ратификациялау туралы заң жобасын талқылау барысында депутаттар экологияны қорғау және «Союз-2» типті зымыран-тасығыштардың штаттан тыс құлауы немесе авариясы салдарынан материалдық залалды өтеу мәселесін көтерді.

Заң жобасын талқылау барысында Мәжіліс төрағасы зиян келтірілген қандай құжаттар арқылы анықталатынын сұрап, оған Сыртқы істер вице-министрі Марат Сыздықов түсіндіргендей, жеке келісім бар, оған сәйкес Ресей тарапы залалды төлеуге кепілдік алады, бірақ тәжірибе көрсеткендей, бұл рәсім ұзақ жылдарға созылады.

Осыған байланысты Нұрлан Нығматулин экологиялық залалды өтеу тетігі тиісті құжаттарда бекітілуі тиіс деп есептейді.

– Біз серіктестерімізбен материалдық залалды өтеу туралы нақты келісуіміз керек. Бізде кепілдік бар. Бірақ бұл кепілдіктер жұмыс істеуі үшін не қажет? Бұл бірлескен құжат біздің серіктестерімізбен пысықталуы тиіс, – деді Нұрлан Нығматулин заң жобасын әзірлеушілерге.

Өз кезегінде заң жобасын әзірлеушілер, Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігі мәселе жақын арада пысықталып, нәтижелері депутаттарға ұсынылатын болады деп сендірді.

ҚАЗАҚСТАНДА ЖАСТАРҒА АРНАЛҒАН ЕКІ ЖАҢА ЖОБА БАСТАЛДЫ

Қазақстанда «Тәуелсіздік ұрпақтары» және «Профнавигация» жобалары басталды. Бұл туралы ОҚК алаңында өткен баспасөз конференциясында Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Жастар және отбасы істері комитетінің төрағасы Шамардан Бейісенов айтты.

– Ақпарат және қоғамдық даму министрлігінің қолдауымен азаматтық бастамаларды қолдау орталығының гранттар шеңберінде Тәуелсіздік жылдарында жетістікке жеткен жас қазақстандықтарды танымал ету мақсатында «Тәуелсіздік ұрпақтары» жобасы басталды. Сондай-ақ заманға сай сұранысқа ие мамандықтардың дағдылары мен құзыреттіліктерін дамытуға бағытталған «Профнавигация» жобасы басталғанын мәлімдеймін, – деді ол.

Баймановтың сөзінше, министрлік үкіметтік емес ұйымдарға гранттар арқылы қолдау көрсетіп отырады.

– Бұл жастар ұйымдарын, үкіметтік емес ұйымдарын қолдауға, сонымен бірге ашықтық принципі қамтамасыз етуге бағытталған шаралардың бірі. «Тәуелсіздік ұрпақтары» – ең алғашқы, бірінші жоба. Оның мақсаты – тәуелсіздік жылдарында жетістікке жеткен жас қазақстандықтарды жетістіктерімен танымал ету, оны жастар арасында насихаттау, – деп комитет төрағасы атап өтті.

Елімізде 14-29 жас аралығындағы 3,7 млн азамат бар. Бұл халық санының 20,2 пайызын құрайды.

Ол Елбасының бастамасымен, Президенттің қатысуымен 2 мамырда Тәуелсіздік жылдарында Қазақстанның дамуына елеулі үлес қосқан адамдардың нақты тарихын көрсетуге бағытталған «100 жаңа есім» жобасы өткенін атап өтті. Бұл жобада Қазақстанда және шетелде танымал болған жас буын өкілі Санжар Тайжан жобаның жеңімпазы атанды.

СОҢҒЫ ҚОҢЫРАУ МЕН ҚОРЫТЫНДЫ АТТЕСТАТТАУ ЕМТІХАНДАРЫН ӨТКІЗБЕУДІ СҰРАДЫ

ҚР Парламенті Мәжілісінің депутаты Жұлдыз Сүлейменова Премьер-министрдің орынбасары Ералы Тоғжановқа биылғы оқу жылындағы соңғы қоңырау мен қорытынды аттестаттау емтихандарын өткізбеуге байланысты депутаттық сауал жолдады.

Оның сөзінше, елімізде 28 мамырдан бастап 9, 11-сынып оқушыларында қорытынды аттестаттау емтихандары басталады. Биыл 9-сыныпта 264 469 оқушы 3 емтихан тапсырса, ал 11-сыныпта 154 816 оқушы 4 емтихан тапсырды.

– Емтихан тапсыру жабық ғимараттарда өткізілуіне байланысты оқушылардың, педагогтар мен техникалық персоналдың коронавирусы жұқтыру ықтималдығы жоғары. Себебі емтихандардың ұзақтығы 2 сағаттан 5 сағатқа дейінгі уақыт аралығын қамтиды. Осы ретте барлығын қосқанда 400 мыңнан астам жоғары сынып оқушыларына (419 285) COVID жұқтыру қаупінің бар екендігіне назарларыңызды аударамыз, – деді депутат.

Сүлейменова атағандай, ҚР Денсаулық сақтау министрлігінің ресми деректеріне сәйкес, елімізде 2021 жылдың 10 мамырында 604 623 адам толыққанды вакцина алды. Бұл жалпы халықтың 3,2 пайызын құрайды.

– Осындай вакциналау деңгейінің төмендігін ескерер болсақ, жабық кеңістіктерде ұзақ емтихандар өткізу қаншалықты қиынды болмақ? Бүгінгі өзіне оқушылар арасында коронавирусы инфекциясын алуына байланысты қорытынды аттестаттау емтихандарын және соңғы қоңырау салтанаты жиынын өткізбеу керек деп санаймыз. Бұл ата-аналар тарапынан үлкен алаңдаушылық тудырып жатыр. Бұдан өзге, оқушылардың және мұғалімдердің денсаулығы басты назарда болуы қажет, – деді ол.

Осы орайда Nur Otan партиясы фракциясының депутаттары өз ұсыныстарын жолдады.

Бірінші. Оқушылардың, мұғалімдер мен ата-аналар қоғамдастығының денсаулығын сақтау, COVID вирусының алдын алу мақсатында Білім және ғылым министрлігіне 9, 11-сынып оқушылары үшін мемлекеттік қорытынды аттестаттау емтихандарын өткізбеу туралы шешім қабылдауды ұсынамыз. Индеттің алдын алуға бұл маңызды.

Екінші. 9, 11-сыныптарда қорытынды аттестаттау өткізу пандемия және қауіптен оқуға жағдайына икемді етуге қатысты тиісті заңнамалық нормативтік актілерге өзгерістер енгізуді және реттеуді ұсынамыз.

Үшінші. 6 мамырда ҰБТ басталғаны баршамызға белгілі. Осы орайда, жергілікті атқарушы билік органдары Бас санитарлық дәрігерлермен бірлесіп, ҰБТ тапсыру пункттерінде санитарлық-эпидемиологиялық талаптардың сақталуына қатысты мониторингтік топтар жұмысының тиімділігін арттыруды өз жауапкершіліктеріне алуы қажет деп санаймыз.

Сондай-ақ ҰБТ тапсыру пункттерінің санитарлық-эпидемиологиялық талаптарын, атап айтқанда әлеуметтік қауыптық сақтау, жеке қорғаныш құралдарының, санитаризерлердің жеткілікті болуы, ҰБТ өткізілетін ғимараттардағы вентиляция жүйелерінің үздіксіз жұмысын қамтамасыз ету туралы ақпаратты қосымша жолдауды сұрады.

ШАРТАРАП

АҚШ-ҚЫТАЙ ҚАТЫНАСЫНЫҢ ҚАЗАҚСТАН МЕН ОРТАЛЫҚ АЗИЯҒА ӘСЕРІ

(Соңы. Басы 1-бетте).

САНКЦИЯЛЫҚ БҰҒАЛЫҚ

Вашингтонның қытайлық өсуді тоқтатуға тырысудағы басты мәселесі – бұл АҚШ – Қытай экономикаларының тығыз арасуы. Көптеген американдық сарапшылар КСРО-ға қарағанда Қытаймен күресу әлдеқайда қиын екенін ашық айтады. КСРО сыртқы әлемнен оқшауланғандықтан, сәйкесінше Мәскеуге қарсы барлық әрекеттер мен санкциялар АҚШ пен оның одақтастарына әсер етпеді.

Қытай экономикасы батыстық технологиялық процесстерге терең интеграцияланған. Тіпті білім беру, қытай студенттері АҚШ-тың барлық жоғары оқу орындарында шетелдік студенттердің ең үлкен тобы болып табылады, ол АҚШ-тың бүкіл жоғары білім беру жүйесіне үлкен пайда алып келеді. Қытайлық студенттерді қысқарту американдық ғылымның алдыңғы қатарлы орталықтары болып табылатын американдық университеттердің табысына бірден теріс соққы береді. Екінші жағынан, қытайлық студенттерді оқыту арқылы американдық университеттер барлық қызмет салаларында американдық компанияларға көптеген бәсекелестерді шығарады.

Мұндай дилемма іс жүзінде барлық жерде бар, сондықтан американдық саясаткерлерге Қытайға қарсы санкциялар салу өте қиын. Алайда, бұл санкциялар болмайды дегенді білдірмейді, сонымен қатар олар қазірдің өзінде басталды. Бұл механизм алдымен жекелеген саясаткерлерден бастау алып, одан әрі басты компанияларға көшеді, сосын барлық сфераларда орын алады. Осыны іске асыруда Вашингтон іс-әрекеттердің кезектілігіне жүгінуі маңызды, себебі американдық компаниялар саясат соңынан еруі тиіс.

Бірінші соққы қазіргі өзінде американдық патенттелген технологияларға қол жеткізуді тоқтатаын Қытайдың флааманы Хуавэйге тиді. Американдық чиптер мен бағдарламалық жасақтаманы белсенді қолданатын Хуавэй үшін бұл өте ауыр соққы. Хуавейдің Кирич процессоры және өзінің операциялық жүйесі сияқты өзіндік дамуы бар, бірақ бұл технологияның орташа сегментін ғана қамтамасыз ете алатын шикі өнім, бірақ алдыңғы қатарлы қымбат өнімдер үшін олар әлі де күшті емес.

Осылайша, Ақ үйдің басты міндеті – Қытайды озық технологиялардан оқшаулау, осылайша оны «жоғары лигаға» жібермей, Батыс ТҮК мүдделеріне қызмет ететін «әлемдік зауыт» позициясында қалдыру. Бірақ бұл қимылдың қыры Қытай ресурстары мен нарығын одан әрі пайдалану үшін орын қалдыру, сондай-ақ Пекиннің АҚШ-пен қақтығысында радикалдануына жол бермеу болып табылады.

АСПАҢ АСТЫ РЕАКЦИЯСЫ

Қытай американдық шабуылдарға жауап ретінде әрекет етеді, бұл осал позиция, өйткені қорғаныс көп күш жұмсайды, ең бастысы, қарсыластың келесі соққысы қайда болатыны белгісіз. Екінші жағынан, АҚШ-тың үлкен саяси және экономикалық мүмкіндіктері бар болғандықтан, өз күн тәртібін енгізу мүмкін емес. Сонымен қатар, Вашингтонда қарама-қайшылықтар, санкциялар мен саяси қысым жасау тәжірибесі мол. 1978 жылғы «ашықтық реформалары» басталғаннан бері Қытай бейтараптық тактикасын және оған қатысты емес көптеген мәселелер бойынша араласпауды ұстанды.

Бірақ Пекиннің күшті жағы – АҚШ-тың барлық секторларының, тіпті жекелеген мемлекеттердің Қытаймен ынтымақтастыққа тәуелділігі. Мысалы, Қытайдағы американдық «Бьюико» концернінің (Buick) автомобильдерін сату АҚШ-тың нарығындағы сатылғыннан сәуір асып түседі. Сонымен қатар, ҚХР нарығы осы компания үшін негіз болды. Әйгілі iPhone және басқа да Apple өнімдері Қытайда орналасқан зауыттарда жиналады.

Сонымен қатар, мұндай өндірісті Қытайдан көрші елдерге ауыстыру өте қымбат, ал кейбір жерлерде бұл мүмкін емес. Мысалы, киім өндіруден айырмашылығы, жоғары технологиялық өнімді жасау көптеген инженерлерді, электр қуатын, дамыған логистиканы және Қытайда ондаған жылдар бойы қалыптасқан көптеген басқа заттарды қажет етеді. Бір түнде бұл инфрақұрылымды, мысалы, Камбоджада немесе Орталық Азияда салу мүмкін емес.

АҚШ-тың ең бай Калифорния штаты, егер бұл мемлекет Кремний алқабы және Голливуд сияқты әлемдік нүктелер орналасқан тәуелсіз ел болса, ІЖӨ әлемдегі 5-ші мемлекет болар еді, Қытай өндірісімен тығыз байланысты. Сан-Францискодан пандемияға дейін күн сайын Қытайдың әртүрлі қалаларына 26 рейс болды.

Тағы бір маңызды фактор Қытайдың БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесіне veto құқығымен тұрақты мүшелігі, бұл оған БҰҰ санкцияларын енгізуді болдырмайды. Ядролық держава мәртебесі Қытайдың әскери қауіпсіздігіне кепілдік береді.

Алайда Қытайдың сенімді одақтастары санының аздығы проблема болып қала береді. Яғни, жанашырлар көп, сонымен қатар одан қаржылық инфузияны күтеді, бірақ қитаефобтар да көп. Сондықтан, Батыс елдерінің монолитті блогына қарсы Қытай іс жүзінде жалғыз қалады. Әрине, Қытай экономикасының күші Атлант блогына кіретін көптеген елдердің оған қарсы агрессивті қадамдарын тоқтатуға мүмкіндік береді.

Мәселен, 2020 жылғы 19 мамырда Қытай үкіметі Австралиядан арпа импортна 5 жыл мерзімге 80,5% мөлшерінде демпингке қарсы және антидотациялық баждарды енгізді. Австралия Қытайға арпаның ең ірі жеткізгіші болса да, елдің барлық экспорттың жартысына жуығы Қытай бажының өсуі австралиялық ауылшаруашылық тауар өндірушілері үшін ауыр соққы болады.

Баждарды енгізудің ресми себебі австралиялық компаниялардың демпингі болса да, нақты себеп – бұл Австралия премьер-министрі Скотт Моррисонның COVID-19 басталуына байланысты Қытайға қатысты халықаралық тергеу жүргізу туралы үндеуіне

жауап. Бейжің, бизнес-серіктеске «артқа соққы беру» деп қатаң жауап берді, өйткені бұл көптеген Австралиялық компаниялардың басты клиенті болып табылатын ел ол – Қытай.

Австралия ресми деңгейде арпаға қытайлық баж салығын төлемейтінін мәлімдеді. Сірә, Канберра сауда соғысы жағдайында Пекин бүкіл Қытай нарығын австралиялық өндірушілер үшін жабады деп қорқады және бұл нарықты алмастыратын адам болмайды. Бұл Австралия экономикасының барлық салалары үшін өте ауыр болады.

Күшті және өзін-өзі қамтамасыз ететін одақтастардың қажеттілігі аясында Қытайда Ресейге қатысты риторика күрт жақсарды. Мысалы, 24 мамырда Сыртқы істер министрі Ванг Ресеймен қарым-қатынас туралы өте жағымды пікір білдірді: «негізсіз шабуылдар мен жала жабу жағдайында Қытай мен Ресей бір-бірін қолдап, «саяси вирустың» алдында бұзылмайтын бекініске жиналып, стратегиялық өзара әрекеттестіктің жоғары деңгейін қорсетті»...

«Қытай мен Ресей бір қатарға тұрады, ғаламшардағы бейбітшілік пен тұрақтылық толығымен кепілдендіріліп, халықаралық әділеттілік сенімді түрде қорғалады».

Мұнда сіз Ресейде санкциялар салынғаннан кейін болған жағдайға ұқсас жағдайды байқа аласыз, содан кейін ресейлік БАҚ-та Қытайға қатысты риторика жақсарды, ал жоғары деңгейде «Шығысқа бет бұру» жарияланды. Сонымен қатар, күрделі себептерге байланысты шығысқа бұрылу нәтиже бермеді. Одан бөлек, АҚШ пен Қытай арасындағы «сауда соғысы» кезінде, 2019 жылдың жазында, Санкт-Петербург Халықаралық экономикалық форумында Ресей Федерациясының президенті Владимир Путин Кремльдің осы қақтығыстағы ұстанымы туралы нақты жауап берді: «білесіз бе, қытайлардың мынадай мақал-мәтелі бар: жолбарыстар алқапта төбелескенде, ақылды маймыл отырып және оның қалай аяқталатынын көреді».

Айта кететін мәселе, бұл сөз қытайларға қатысты болса да, түпнұсқада басқаша естіледі: «жолбарыстардың төбелесін көру үшін тауда отыру». Бірақ ең қызығы, қытай басшылары, әсіресе Мао Цзедун, бұл өрнекті қарсыластарын сынау үшін қолданған. Мысалы, 1939 жылы Мао жетекші державаларды «Жапонияның Қытайға қарсы агрессиясына жол берді, ал өздері «жолбарыстардың күресін тауға шығарды деп айыптады. 1940 жылы Мао «Жапонияға қарсы біріккен майдандағы тактиканың өзекті мәселелері» мақаласында Вашингтонды «тауда отыру, жолбарыстар шайқасын бақылау» саясаты үшін сынға алды. 1945 жылы Мао Чинанг-шекті Жапонияға қарсы пассивті соғыс жүргізді деп айыптап, басқыншылармен соғыстың барлық ауырлығы коммунистерге тиді, ал «тауда отырған коуминтантар жолбарыс шайқасын бақылап отыр» деді.

Осылайша, Қытай үшін Ресейдің рөлі күрт артады, бірақ Кремльдің моральдық жағынан көбірек қолдау көрсетуі өте күмәнді. Мүмкін, керісінше, Мәскеу Вашингтонмен қақтығыстың ауырлығын «таудан төбелеске қарап» алып тастауға тырысады. Алайда, тарихи тұрғыдан алғанда, Пекин бұл саясатты өзіне қолданған кезде жақсы еместігін көрсеткен болатын.

СОТ ІСТЕРІ

Пандемия кезінде АҚШ пен Қытай арасындағы қақтығыс аясында әлемдік қоғамдастық үшін талқыланып отырған маңызды мәселелердің бірі – Дональд Трамптың ҚХР-дан COVID-19-ның пайда болуы үшін АҚШ-тың Қытай алдындағы қарызын алып тастау немесе алып тастау есебінен залалды өндіріп алу туралы мәлімдемесі.

Дәл осы идеяның аясында Миссури мен Миссисипи штатында Қытайға қарсы жеке конгрессмендер қолдаған сот ісі қозғалды. Бұл шағымдар әсіресе Президент Трамп пен Республиканық партияға пайдалы, өйткені Қытайдың АҚШ-қа індеттің таралуы туралы айыптаулары сынның сыртқы жауға ауысуына мүмкіндік береді.

Демократиялық партия Дональд Трамптың өзін кінәлауға бейім, ол соңғы сәтке дейін АҚШ-тағы індет пен карантиндік шаралар қажеттілігін жоққа шығарды.

Қытай тарапы өзінің дипломатиялық ведомстволарының өкілдерімен «Ақ үйдің» айыптауларын бірнеше рет «мағынасыз өңгіме» деп атады, себебі Қытай 2019 жылдың желтоқсан айынан COVID-19 індетімен күресін бастағанын мәлімдеді. Атап айтқанда, ҚХР Сыртқы істер министрі Ван И пандемияға байланысты Вашингтонның Бейжіңге қарсы талаптарын заңды негізден айырылғанын және халықаралық құқықты «таптады» деп жауап берді.

Айта кететін мәселе, АҚШ-та «Шетелдік егемендік иммунитеттері туралы Заң» (FSIA) бар, оған сәйкес шет мемлекеттер қудалаудан қорғалған. Алайда, бұл заң, атап айтқанда Сауд Арабиясына қарсы, «терроризм деңгейлеріне қарсы сот төрелігі туралы Заңның» (JASTA) қабылдануымен АҚШ азаматтарына осы елге қарсы сот ісін жүргізуге, егер олар Сауд Арабиясымен байланысты болса, терроризммен келтірілген залалды өтеуге мүмкіндік беретін жағдайлар болды.

COVID-19 туралы Ұқсас заңның қабылдануы теориялық тұрғыдан мүмкін, бірақ нақты «Пандора

қорабын» ашады, оның салдары аз, бірақ бүкіл әлем үшін жағымсыз екені анық.

Ең бастысы, Қытайдағы Сыртқы қарыз есебінен АҚШ-тағы пандемиядан келтірілген залалды өтеу әрекеті әлемдік экономика үшін ауыр зардаптарға әкелуі мүмкін. Оқиғалардың осындай дамуымен доллар бүгінгі күні де-факто болып табылатын әлемдік валюта рөлін жоғалтуы мүмкін. Өйткені қаржылық қатынастарда нақты сенім дағдарысы басталады. Ал елдерді несиелендірудің бүкіл халықаралық жүйесіне сұрақ туындайды, өйткені егер Трап өзін біржақты тәртіпте одан босатуға құқылы деп санаса, қарыздың жойылуы мүмкін екендігі белгілі болады.

Әрине, Қытай мұндай өтемақылармен ешқашан келіспейді, өйткені біреуін төлеп, барлық тараптардың қысымына тап болады, одан өз бюджеттерін басқалардың есебінен толықтырады деп үміттенеді. Сонымен қатар, ҚКП-ның әлсіздігі ел ішінде нашар қабылданады, өйткені жағдай Еуропалық империялардың іс-әрекетінен зардап шеккен кезде «Апын соғыстарына» және қытай тарихының басқа беттеріне маңызды сілтеме жасайды.

ҚАЗАҚСТАН МЕН ОРТАЛЫҚ АЗИЯҒА НЕСІМЕН ҚАУІПТІ

Қытай қабақ соғыстың жандануы барлық дамушы елдер үшін үлкен қауіп-қатерге ие, өйткені олар әлемдік алыптар өздерінің қарым-қатынастарын анықтауға тырысатын «ұрыс алаңына» айналады.

АҚШ пен ҚХР арасындағы қазіргі қарама-қайшылықта жағдай тек идеологиялық соғысты ғана емес, бейтарап елдерге көп векторлы саясатқа тәтеп беру өте қиын болатын «технологиялық аймақтарды» құру мүмкіндігімен күрделене түседі, өйткені технологияның дамуы біреудің пайдасына таңдау жасаудың қатаң қажеттілігіне тап болады.

Ең қарақын мысал - 5G форматы, оған деректердің үлкен ақуымын басқару, «ақылды» қалалар, логистика, әскери технологиялар, байланыс құралдары және т.б. құру мүмкіндігі кіреді. Әрине, ЭПЛ немесе Хуавейден алынған формат бір-бірімен жұмыс істеуге мүмкіндік бермейді, сәйкесінше бір технологиялық алауытпен жұмыс істей бастағанда, ол іс жүзінде басқасына ауысады.

Әрине, қазіргі әлемде жаңа ештеңе жоқ, егер еске түсірсек, НАТО мен Варшава блогының әскери технологиялары саласында 20 ғасырда тек тәуелсіздік алған және қорғаныс өнеркәсіпін құруды таңдаған елдер үшін бірдей дилемма болды.

Бірақ 21 ғасырда бұл алшақтық тек мемлекеттік қорғаныс саласына ғана емес, қазіргі қоғам өмірінің барлық салаларына да әсер етеді.

Мұндай геосаяси таңдаудың өзі басқа геосаяси ойыншылардың бұл опцияны дұрыс емес кадам үшін, яғни «жазалау» үшін барлық ресурстарын тарта отырып, қатаң әсер ету қажеттілігі ретінде қабылдауы мүмкін.

Қытаймен тікелей шектесетін Орталық Азия үшін геосаяси маневрді сақтау және екі жағынан да мықты үгіт-насихат пен экономикалық қысым астында экономикалық дамуды жалғастыру үшін геосаяси блоктардың соқтығысуында шебер маневр жасаудың күрделі мәселесі туындайды. Бұл жоғары дипломатиялық шеберлік пен қиын шешімдер қабылдауды талап етеді.

Осылайша, АҚШ-тағы сайлау жағдайына байланысты COVID-19 пандемиясы халықаралық жағдайды ұшықтырып, Батыс Альянсының Қытайға және оның одақтастарына қарсы халықаралық қатынастарының жаңа бөлінуіне қауіп төндірді.

Мұндай жағдай көптеген аймақтарда алаңдаушылық тудырады, өйткені ол елдерді геосаяси таңдау алдында қоя алады, бұл сөзсіз экономикалық және саяси қауіп-қатерлерге алып келеді.

Бұл құрылымда Мәскеудің позициясы белгісіз болып қалады, бірақ ол Қытайға «отты» жағу арқылы дивидендтер алуға үміттеніп, өз ойынын жүргізуді жөн көреді.

БҰҰ-ның Қытайға қарсы санкциялары мүмкін емес, өйткені оның «вето құқығы» бар, бірақ АҚШ-тың санкциялар ұшқыны тарала бастайды және қарқын алады. Дональд Трамп сайлауда жеңілген жағдайда да, бұл жағдай өзгеруі екіталай. Алайда, «Ақ үйдің» Демократиялық партияның басшылығымен риторика біршама аз қарқынды болады. Қазіргі жағдайда Қытайға қарсы сот ісі перспективасы ештеңе сауда алаңын құру үшін үгіт-насихаттық сипатқа ие.

Қытайға қысым неғұрлым күшті болса, Бейжің өзінің санкцияларын енгізіп, достас емес елдердің нарықтарын жауып, екі жақ екі есе шешілмейтін ұстанымға ие болады.

Вашингтон үшін ең жақсы сценарий – Қытайдың өсуін тоқтату, оған «әлемдік құрастыру цехы» рөлін қалдыру. Қытай үшін мақсат – оқшаулануға жол бермеу, АҚШ-ты саяси және экономикалық салмағы бойынша қуып жету, әлемдік тартылыс полюстерінің біріне айналу.

Әліп КӘУКЕНОВ

ЕЛ ЖӘНЕ ЕЛБАСЫ

ТЕГЕУРІНДІ ТҰЛҒА

(Соңы. Басы 1-бетте).

ҚАЗАҚСТАН ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ

халықтың ыстық ықыласына не бола білді.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Тарихи тұлға тағылымы» атты мақаласында Елбасының қайраткерлік қасиетіне кеңінен тоқтала келе, «Тарих жолы тақтайдай тегіс, түзу бола бермейді. Бұрылысы мен қалтарысы жиі кездесетін дәуірдің сыншысы да көп. Ал нақты әрі батыл іс-әрекетке бара алатын адамдар сирек. Мұндай тұлғалар тарихты түзеді, жана заманды алға жетелейді. Міне, Нұрсұлтан Әбішұлы – осындай айрықша ерік-жігерімен ертенгі көкжиекке батыл қарай білген бірегей реформатор, әлем мойындаған мемлекет қайраткері. Ол – Тәуелсіз елдің төл тарихын өз қолымен жасаған тегеурінді тұлға! Елбасымыз әлемнің ең аулы елдерінің басылары мен саяси қайраткерлері құрмет тұтатын биікке көтеріліп, еліміз халықаралық қоғамдастықтың белді де белдеді мүшесіне айналды. Бұл – күрмеуі қиын күрделі кездерде халықты ауызбіршілік пен татулыққа жұмылдырып, ескі түсініктен нарықтық қоғамға өткізген және әлемдік экономиканың белсенді қатысушысына айналдырған Нұрсұлтан Назарбаев феномені» деп үлкен тебіреніспен атап өтті.

Әрбір басталған ізгі іс пен игі бастамаға, кез келген мемлекеттік маңызы бар жұмысқа сыншы табылатыны сөзсіз. Миллиондаған халықтың басын бір шаңырақ астына жиып, ынтымағын берік, қауіпсіздігін қамтамасыз ету – кез келгеннің қолынан келе бермейтін қасиет. Ендеше, осынау арда қасиетті бойына жиып, жауапкершілік жүгін көтере білген Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың өмірі мен еңбегі көпке үлгі болары сөзсіз.

Аяулым САНАЛЫ, Е.Бөкетов атындағы Қарағанды университетінің студенті

АЙШЫҚ

ЕРЛІККЕ ТАҒЗЫМ

Соғыс өрті тұтанған зұлматты жылдар майдан шебінде Отан үшін отқа түсіп, кеуделерін оққа тосқан жауынгерлердің даңққа толы ерен ерліктері ешқашан ұмытылмасы анық. Жыл сайын қатарлары сиреп бара жатқан батырларымызды көзі тірісінде құрмет тұтып, олар аманаттап қалдырған бейбіт заманның қадірін тереңінен ұғыну – баршаымыздың міндетіміз. 9 мамыр Жеңіс күні мерекесін барша Жезқазған жерұйығы асыға қарсы алды. Аталған күні соғыста мерт болған жауынгерлер рухына тағзым жасалып, есте қаларлық түрлі іс-шаралар ұйымдастырылды.

Жеңіс күні қала әкімі Қайрат Әбсәттаров Даңқ аллеясына барып, «Мәңгілік алау» басына гүл шоқтарын қойды. Биыл мемлекет тарапынан көзі тірі соғыс ардагерлеріне 1 млн теңге бір реттік жәрдемақы берілген болатын. Аталған ізгі шараны «Қазакмыс» корпорациясы да қолдады. Мереке қарсаңында «Қазакмыс» корпорациясы мен оның жанындағы «Nur Otan» партиясы жезқазғандық 4 ардагер – Нина Виноградова мен Иван Артеменкоға және Александр Гусак пен Алексей Миненкоға 1 млн теңгелік сертификаттар мен азық-түлік себеттерін табыс етті.

Мерекеле «Nur Otan» партиясының «Қазакмыс» корпорациясы жанындағы

Қарағанды филиалы төрағасының бірінші орынбасары Бауыржан Шыңғысов, «Қазакмыс» корпорациясы жанындағы «Ардагерлер кеңесі» қоғамдық бірлестігінің төрағасы Төлеген Бүкіров, Қарағанды облыстық мәжілісінің депутаты Бекзат Алтынбеков, «Кәсіп Қорған» кәсіподағының Жезқазған филиалының төрағасы Ерболат Сатыбалдин, Жезқазған аймағы бойынша әлеуметтік-еңбек қатынастары бөлімінің басшысы Сабыржан Тембаев, «Қазакмыс» корпорациясы жастар мен жұмысшыларының «Jastar Bolashaq» қоғамдық бірлестігінің төрағасы Луиза Минбаева, ардагерлерді мерекелем құттықтап, оларға ақжарма тілектерін ақтарды.

Жеңістің 76 жылдығына орай ұйымдастырылған шағын мерекелік концертте Т.Қалмағамбетов атындағы Жезқазған филармониясының ән-

шілері мен үрмелі аспаптар ұжымы соғыс жылдарын суреттеген жалаңды жігерге толы өшпес әндерді шырқап, тұрғындар қайталанбас көңіл күй сыйлады. Дәл осы күні шаһардың өнерлі жастары мен бүлдіршіндері де соғыс ардагерлері үйіне барып, ән-биден шашу шашты.

Жеңіс жалауының биікте жел біріп, Кеңес әскерлерінің жауды жанның басып, қалаларды азат етуіне тыл ардагерлерінің қосқан үлесі де тым айрықша. Қазіргі таңда мысты шаһарда 414 тыл ардагері бар. «Бәрі де майдан үшін!» деген ұранмен күні-түні кірпік қакпай еңбек еткен олардың еңбегін жезқазғандық жастар ескеруісі қалдырмады.

Республикалық «Ардагерді – ардақтайық» акциясының аясында Жезқазған қалалық жастар ресурстық орталығының мамандары мен Жезқазған технология және сервис колледжі жастары және «Бірілік» волонтерлар ұжымы бірлесіп отырып, тыл ардагері Айым әжейге барып, мерекелем құттықтады.

– Менің туған жерім – Қызылорда облысы. Еңбекке ерте араласқан біз майдандағы жауынгерлер үшін егін ектік. Қобіне күрші дақылдың өсірумен айналыстық. Күрші суда өседі, алғалды жақсы көреді, ерекше күтімді қажет етеді. Күз түсісімен барлығымыз күрші жинау науқанына кірісеміз. Бүгінгідей дамыған техника жоқ. Күршіті қолмен жинайтынбыз. Одан бөлек майдандағы жауынгерлерге қолғап тоқып жөнелетініміз. Біз ешқашан сол бейнетіміз үшін ақы сұрамадық. Бізге керекті – ел тыныштығы үшін жан беріп, жан алысқан жауынгерлердің амандығы, солардың жағдайының жақсы болуы еді. Соғыс азыбын көрмей, алысыз күн кешіп жүрген сендер – бақытты ұрпақсындар! – деген Айым әже жастарға батасын беріп, алғысын білдірді.

Ақниет ТАҒЫБЕРГЕН

ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖҮГІ – АУЫР

ҚАЗАҚСТАН ТӘУЕЛСІЗДІГІНЕ

Отанды шексіз сую, оның отына күйіп, қуанышына ортақ болу – кез-келгеннің қолынан келе бермейтін қасиет. Біз қазір азаматтық туы астында еркін, егемен елде еш алаңсыз гұмыр кешіп жатырмыз. Дегенмен, қазақтың басына қай кезде де оңай келе салған ештеңе болған емес.

Қайсы қуанышымызды алсақ та «Елім!» деген ерлер мен «Ұлым!» деген ұландардың маңдай тері, қаны, жаны арқылы жетті. Әлемде мемлекеттен гөрі елдер көбірек. Әйткенмен олардың ішінде тәуелсіздігі бар мемлекеттер саны азырақ.

Бүгінде Жер шарында 190-нан аса тәуелсіз мемлекет бар екен. Олардан бөлек тәуелсіздігі мойындалмаған немесе жартылай мойындалған елдер де өмір сүріп жатыр. Соған қарап, еліміздің әлемдік аренадағы саяси беделін көріп, төбеміз көкке жеткендей жазап күй кешетініміз өтірік емес.

Осыдан бірер жыл бұрын ұлтымыздың ұлы күрескерлігінің дәлелі, түп қазығмыз саналған Қазақ хандығының 550 жылдығын ұлан-асыр кейіпте қарсы алдық. Тойға емес, тарихымыздың туралығына, тұғырлылығына шексіз қуандық. Былда еліміз үшін айрықша жыл. Себебі, тірлігіміздің тірегіне айналған қасиетті Тәуелсіздігімізге – 30 жыл. Отыз жыл буыны әбден бекіп, іргесі кеңейген кейбір мемлекеттер үшін аз ғана уақыт мөлшері болар. Дегенмен, біз үшін отыз жыл – жауапкершілік жүгі артып, қайратымыз сыналған, біреу қуана, біреу кекесін көзбен қараған, кейбіреулер құшағын айқара ашса, өзге біреулер мысықтылау тілеген күрделі кезең. Орда бұзар осы жыл легінде атқарылған шаралар легі аз емес.

Мемлекет басшысы «Тәуелсіздік бәрінен қымбат» деп аталатын мақаласында: «Біздің жұрт боғандық, тендік, құрдастық, саясат ісін ұғынбаса, тарих жолында тезек теріп қалады» деген Алаш ардақтысы Әліхан Бөкейханов бастаған ұлт зиялыларының ізгі жолын жалғасаң қазақ ұлдары қай кезенді алсақ та, азаматтық соңғы демдері қалғанша күресуден танбады. Міне, солардың өр мінездерінің арқасында біз бүгінгі Тәуелсіздіктің басты мұрагері атандық. Тәуелсіздіктің 30 жылдығына қадам басқан Қазақстан үшін бұл он екі ай толымды істерге толы болуы тиіс. Президент мақаласының алғашқы бөлімі «Бағдар мен белес» деп аталып, онда осы күнге дейін елімізде атқарылған дүние сараланады. Алғашқы онжылдықта Қазақстан іргетасын қаласа, екіншісінде керегесін кеңейтіп, тарихын түгендеуге, шекарасын шегендеп, инфрақұрылымдық жобаларға баса мән берді. Үшінші онжылдықта еліміз индустриялық-инновациялық даму жолын таңдады. Ал алдағы төртінші онжылдықтағы міндет – қуатты елдің інесі және кемел халық болу – деген болатын. Ия, расында да еліміз жеткен жетістіктер аз емес. Десе де, біз бүгінмен «Болдым, толдымға» салынбай, алға ұмтылып, әлі де талай белестерді бағындыруымыз қажет.

Әлем әлдеқашан-ақ барлық өзгеріс пен жетістік ғылымда екенін мойындаған. Әрбір секунд сайын жаңа технология, жаңа ғылым жетістігі нарыққа енуде. Тәуелсіздіктің тұғырлы болуы тікелей ғылым-білімге байланысты. Біздің елімізде пайдалы жер байлықтары мол. Дегенмен, оның да сарқылтатын уақыты жетеді. Сондықтан біз жаңа ғылыми жанылықтар ашып, елге пайда тигізетін еңбектерді тудыруымыз қажет. Осы тұста жастардың ғылыммен айналысуына аса зор көңіл бөлінуі қажет дер едім. Жастарға қолдау қоры толастаған емес, бірақ бұл әлі де жеткіліксіз сияқты көрінеді. Сол үшін де біз баланың тәрбиесіне жастайына жігі мән беріп, олардың болашақта ел үмітін ақтар білімді һәм отансүйгіш азамат болуына ықпал етуіміз керек. Сонда ғана Тәуелсіздігіміз мәңгі бола бермек.

Жүлдыз ҚАРАШАҚЫЗЫ, №1 жалпы білім беретін орта мектептің мұғалімі

ҚАРТТАРҒА – ҚҰРМЕТ

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаев «Болашаққа бағдар: Рухани жаңғыру» мақаласында ел азаматтарына «Туған жер» бағдарламасын жүзеге асыруда белсенділік танытып, бір жағадан бас, бір жеңнен қол шығарып, бір үйдің баласындай татулықта әжұмыс істеуді, кіндік қаның тамған жерге қолдау көрсету қажетін баса атап өткен болатын. Осы тұста аунап-қунап өскен аяулы топырағына, туған ауылына қолынан келген көмегін аямай жүретін азаматтар, елін, жерін иың сүйетін нағыз патриот аға-әжелеріміз де жетерлік екеіні мақтанышымен айтамыз. Солардың көшіні түзеіп, сабын бастап жүретін жандарың бірі – Бекзат ҰМБЕТОВ.

Ағамыздың туған ауылына жасаған жақсылықтар легін бұған дейін де жазып жүрміз. Үлкенге – құрметін, кішіге ізетін көрсетуден танбаған ағамыз 9 мамыр Ұлы Жеңіс күні қарсаңында да тыл ардагерлерін айрықша қуанып, туған жері алдындағы азаматтық парызын орындап қайтты.

Бекзат ағамыздың әкесі Сейітжан Ұмбетов те – соғыс азыбын көрген майдангерлердің бірі. Сол заманның қасіретті жылдарын өз көздерімен көріп, тарихтың куәгері болған ақсақалдар мен ақ жаулықты аналар қатары азауда. Төректі стансасында тұратын аз қарияның бірі – Ахмедия Наурызбаев пен жары Үмітжан Смағұлова.

Бала кездері соғыспен тұспа-тұс келген қарттардың халін сұрап, Жеңістің 76 жылдығымен құттықтап барған Бекзат Ұмбетов оларға арнайы сый-сияпатын табыстады.

– Ахмедия Наурызбаев ағамыз жастайынан соғыс тауқыметін көрген. Майдан игілігі үшін ерте жастан еңбекке араласқан ол, сол кездердегі тамақ түгілі, ішерге су табудың өзі қиынға соққан тар жол, тайпақ кешу-ге толы кезеңдерді көңілі толқи еске алып отырады. Соғыс біткен соң Ахмедия ағамыз Степлаг түрмесіндегі халық жаулары саналған жандардың әйелдеріне математикадан сабақ берген. Сол замандардың қиын да күрделі сәттерін есінен шығармай, тәуелсізден танбаған ол бүгінде әжемізбен бірге 7 баланы дүниеге әкеліп, бағып-қақты, қанаттандырды, ұшырды. Олардан отызға жуық немере сүйіп отыр, – деген Бекзат Ұмбетов көзі тірісінде алтыннан да қымбат қазыналарымызға құрмет көрсетуді азаматтық борышы деп санайтынын жеткізді.

Ақниет ТАҒЫБЕРГЕН

АРДАГЕРДІ ҚҰТТЫҚТАЙ БАРДЫ

Жас ұрпақ батырларымызды білуі керек. Олардың даңқты еңбек жолынан үлгі алып, ерлігіне бас иіп қажет. Осы асыл міндетті орындау мақсатында №9 орта мектеп-интернаты тәрбиешілері шәкірттерін ертіп Ұлы Отан соғысының ардагері Алексей Миненконың үйіне барды.

І дәрежелі Отан соғысы орденімен, «Ерлігі үшін», «1941–1945 жылдардағы Ұлы Отан соғысында Германияны жеңгені үшін», Кеңес Одағының Маршалы Г.К. Жуковтің, сонымен қатар, бірнеше мерекелік медальдарды кеудесіне таққан ардагерді Ұлы Жеңістің 76 жылдығымен құттықтаған балалар оның өмір жолымен танысты. 1923 жылы Ақмола облысы Атбасар ауданының Самарка ауылында дүниеге келген Алексей Миненко соғысқа 1942 жылы туған ауылынан аттаныпты. Бірден жау әскер қатарына алынған ол Калинин түбіндегі шайқасқа қа-

тысты. Сол ұрыста жарақат алып, Каменск қаласындағы госпитальға түскен. Емделіп шыққаннан кейін Великие Луки қаласы, Смоленск түбіндегі жаудың бетін кері қайтарған. Ең алғашқы наградаларын 1943 жылы Новгородты жаудан азат еткені үшін алған Алексей Миненко Жезқазған қаласына 1952 жылы қоныс аударған. «Спецстрой» тресінде шофер, Жезқазған байыт фабрикасында слесарь болып жұмыс істеген ардагер бүгінгі ұрпақ олар көрген қиындықпен сынамаса деген тілегін білдіріп, өзіне көрсетілген сый-құрметке алғысын жаудырды.

БӘРЕКЕЛДІ!

«Атадан мал қалғанша, мал қалсын» деген қазақ даналығын ұраны еткен спорттық сауықтыру кешінің «Үстел теннисі» үйімесінің бапкер-жаттықтырушысы Ғалия Әбдігалпақының бастамасымен «Ғарышкерлер» бульварына ағаш отырғызылды.

Ұлы Отан соғысындағы Жеңістің 76 жылдығына орайластырылған игі шараға жас теннисшілер мен олардың ата-аналары белсене қатысты. Бүгінде көпшіліктің сүйікті демалыс орнына айналған «Ғарышкерлер» бақжолында жайқалған шырша мен төрекердің жанына егілген 10 түп көшет ертең-ақ тамырын тереңге жаяды. Өйткені, оны егіп, суарған бала көңіл солай деп тілек тіледі.

Ағаш отырғызудың басы-қасында жүрген қалалық тұрғын-үй ком-

10 ТҮП ТАЛ ОТЫРҒЫЗДЫ

муналдық шаруашылығы, жоллаушылар көлігі мен автомобиль жолдары

бөлімінің өкілі Роза Момышева: – Жезқазған – біздің ортақ үйіміз.

Оның тазалығы, қоғалдандырылуы барша тұрғынға ортақ міндет. Сүйікті қаламызды жасылдандырып, экологиясын жақсартуға үлесін қосамын деген жас спортшылардың бастамасын қуана қабылдадық. Жастардың бұл бастамасы көпке үлгі, – деп шара ұйымдастырушыларына алғысын жеткізді.

Тәрбиелік мәні зор шараның куәсі болған ата-аналар қауымы бауыр етін баласын спортқа ғана емес, сонымен бірге еңбекке баулып, олардың бойында патриоттық-адамгершілік сезімін қалыптастырып жүрген бапкер-жаттықтырушыға алғысын білдірді.

Бота ШАЛҚАР

«Ұлт денсаулығын бекемдеу мәселесі де өте өзекті. Барлық жас санаттары арасында бұқаралық спорт түрлерін насихаттай беру керек. Балалар үшін спорттық инфрақұрылымның барынша қолжетімді болуын қамтамасыз ету керек. Бұқаралық спортты дамыту – пирамидаға айналуы тиіс. Оның басына чемпиондар шықса, оның негізінде біз сау әрі саналы ұрпақты, мықты ұлтты қалыптастырамыз. Бұл бағытты заңнамалық тұрғыда жалғастырып, бұқаралық спортты дамытуда кешенді бағдарлама қабылдау керек» деген Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Жолдауында өскелең ұрпақтың спорттық және шығармашылық әлеуетіне аса назар аударуды тапсырып, әр облыста, ірі аудан орталықтарында спорт үйірмелерін ашуды міндеттеді. Осы ретте Жезқазған қаласында тұрғындарды дене шынықтыру және спортпен ішугілдануға тарту мақсатында айтарлықтай жұмыстар жүргізілуде.

БҰҚАРАЛЫҚ СПОРТТЫ ДАМУЫ – БАСТЫ МІНДЕТ

Дене шынықтырумен және спортпен айналысатын азаматтарды қамту 2019 жылдың соңында 27 551 адамды немесе 29,9 % құраса 2020 жылы 30,6 % жетті. Жалпы 65 дене шынықтыру ұжымында 28 914 адам дене шынықтыру және спортпен шұғылданады. Оның ішінде: 6-13 жас аралығында – 4351 адам, 14-29 жас аралығында – 13 057 адам, 30 жастан жоғары – 10 406 адам және зейнеткерлік жасқа келгендер – 100 адам. Қалада 116 спорт нысаны бар, оның ішінде: қаламызда жұмысын ілгері басып, өз мәресінде жұмыс жасап келе жатқан спорттың 26 түрі бар. Оның 11 түрі олимпиада бағдарламасына кірген спорт түрлері, 6 түрі олимпиада бағдарламасына кірмеген спорт түрлері. 3 (үшеуі) ұлттық спорт түрлері бойынша және 4 түрі мүгедектер спорт түрлері бойынша қамтылған.

Спорт саласындағы негізгі көрсеткіштердің бірі 1000 адамға шаққандағы спорт инфрақұрылымымен қамтамасыз етілу бүгінгі таңда қалада 25,6 % құрайды. Жезқазған қаласындағы бұқаралық спорттың дамуына 5 спорт нысандарының жұмысы ықпалын тигізеді. Олар: «Спорттық-сауықтыру кешені», «Тасквондо» спорт орталығы және «NAMYS» СК. Қалада 2 облыстық мамандандырылған спорт мектептері жұмыс істейді. Жезқазған қаласының балалар-жасөспірімдердің олимпиадалық резервтегі мамандандырылған спорт мектебінде 5 спорт түрін 1930 бала, байдарка және каноэде есу бойынша балалар-жасөспірімдердің мамандандырылған спорт мектебінде 386 бала, «NAMYS» спорт кешенінде онда спорттың 8 түрі бойынша тегін негізде 630 бала спортпен шұғылданады. 2021 жылы аталған спорт нысанында 140 спортшыға арналған жатақханасы бар кешенді ашу жоспарланады. «Ұлытау» спорт сарайы былтыр «Жұмыспен қамту жол картасы бағдарламасы шеңберінде жөндеуден өтті.

Президенттің бұқаралық спортты дамыту тапсырмасын орындау мақсатында «AULA FIT», «StreetWorkOut», лигаларды өткізуге, тұрғындардың спортпен шұғылдануы пайызын ұлғайту мақсатында шпаттық спорт 10 нұсқаушысы жұмысқа қабылданды. Жезқазған қаласында 2 аула клубы жұмыс атқарады. Олар – «Спорт тарландары» және «Белбеу күресінен Қарағанды облысының федерациясы» аула клубтары. Жезқазған қаласының 14-29 жас аралығындағы жастар аталған спорттық мекемелерге белсене қатысады. Балалар мен жасөспірімдердің белсенді бос уақытын ұйымдастыру мақсатында 2156 баланы қамтыған 6 қызығушылық клубтары жұмыс істейді.

Аталған спорт клубтары өз қаражаттары арқылы қаржыландырылады. Осыған орай, жастардың бос уақытын ұйымдастыру бағытында 2021 жылы аймақтық жоспарға «Спорт клубтарын ашу үшін мемлекеттік тапсырыс аясында қаржы бөлу» тармағы қосылды.

2021 жылы Жезқазған қаласында алғашқы рет Street WorkOut (көше тренажерлерінде) жарыс ұйымдастыру жоспарланады. Жарыстың мақсаты халықтың бұқаралық спортпен айналысуына ықпал тигізу. Осы орайда қала тұрғындарының салауатты өмір салтымен айналысуға, спорт нысандарын қажет ететін мекенжайларға StreetWorkOut көше тренажерлерін орнату қажет екенін айта кету керек.

Спорт нысандарының жұмыс тәртібі спорт секциялары туралы ақпарат қаланың білім беру мекемелерінің және жастардың ресурстық орталығының назарына жеткізілді.

«Жезқазған қаласының дене шынықтыру және спорт бөлімі» ММ спорттық-бұқаралық және дене шынықтыру-сауықтыру іс-шараларын ұйымдастыру және өткізу жұмыстарын дене шынықтыру мен бұқаралық спортты дамыту жөніндегі 2020 – 2025 жылдарға арналған кешенді жоспарға сәйкес жүргізеді. 2021 жылы спорт саласында көптеген жоспарлар алға қойылды. Қазір қаланың спорттық инфрақұрылымын көтеру басты назарда. Халық көп жиналатын жерлерге, аулаларға көше тренажерлерін, StreetWorkOut тренажерлерін қою жоспарланды. Аула клубтарының санын көбейту ең маңызды іс-шаралардың бірі.

Спорттың материалдық-техникалық базасын нығайту, спортшыларды дайындау сапасын арттыру және бұқаралық спортты дамыту бойынша ауқымды жұмыстар атқарылады. Жақсы жабдықталған спорт гимназаттарының, нысандарының болуы қаламыздағы спорттың дамуына игі ықпалын тигізеді, спорттық ареналарда ірі жетістіктерге қол жеткізу назардан түспек емес.

Дидар МҮТӘЛІПОВ,
Жезқазған қаласы спорт бөлімінің басшысы

ҚАЛА ШАРУАШЫЛЫҒЫ

КӨШЕ КӨРКІН КІРГІЗДІ

Жезқазған қаласының көшелеріне өзгеше реңк беретін муралдар пайда болды. Тұрғын үй қабырғаларына салынған суреттердің мән-мағынасы туралы сәулет және қала құрылысы бөлімінің басшысы Махмұт Смайлов айтып берді.

– Жезқазған қаласында бұған дейін мурал салынбаған. Біз бұл іске асқан жауапкершілікпен келдік. Жеңіс көшесіне Ұлы Отан соғысының батырлары Бауыржан Момышұлы, Рақымжан Қошқарбаев пен батыр қыздарымыз Әлия мен Мәншүктің бейнесін салуды жоспарласақ, академик Қаныш Сәтбаевты өзінің құрметіне берілген көшеге салуды құп көрдік. Жалпы, муралдарды қала тұрғындары жылы қабылдады. Батырлар бейнесінің жанындағы гүлдерге қаты-

сты көп ұсыныс айтылды. Бірі – «Жеңіс лентасы, енді бірі раушан гүлдері салынса» деді. Біз дала гүлдері композициясын таңдағанды дұрыс деп шештік, – деген қаланың бас сәулетшісі жыл соңына дейін тағы үш тұрғын үйге мурал салу жоспарын айтты.

Алашахан даңғылындағы 34, 41, 43-үйлердің іргесінде Тәуелсіздік пен рухани жаңғыру тақырыбындағы муралдар пайда болмақ.

Жезқазған қалалық бюджетінен қарастырылған 13 млн теңгеге Жеңіс көшесіндегі 3А, 11А мен Сәтбаев көшесіндегі 97-үйге мурал салған «Сейітказинов» ЖК бригадирі Айдос Рақымбек:

– Мурал салу жұмысына 24 сәуірде кірістік. Бірінші кезекте бар күшімізді Жеңіс көшесіне жұмсадық. Батырлардың бейнесін Жеңіс күніне дейін аяқтасақ деген мақсатпен таң атқаннан қараңғы түнге дейін жұмыс жасадық. Сурет салмас бұрын үйдің іргесі тегістеліп, сыланды. Одан кейін Қарағандыдан шақыртылған суретші-дизайнерлер Айдар, Дамир мен Николай алдын ала берілген суретті айнытпай салуға кірісті. Сәтбаевтың бейнесін салуда біраз қиындықтар болды. Ғалымның көзі мен ернін екінші қайтара салғанда ғана ұқсатпа алдық, – деді.

Ресейдің жоғары сапалы бояуларын қолданғандарын жеткізген мердігер екі жыл бойы муралдардың сақтығына жауап берді.

Көше көркін кіргізер жұмыстар мұнымен тоқтап қалмайды. 2020 жылы басталған Сәт-

баев, Ұлытау, Қаражар көшелері мен Бейбітшілік даңғылы бойындағы тұрғын үйлерді жаңартып, қасбеттерін ретке келтіру жұмыстары жалғасады. Биыл Бейбітшілік, Алашахан даңғылы, Сейфуллин көшелері бойындағы үйлер жөнделеді. Сонымен бірге, қала көшелеріне кіші архитектуралық формалар қою жоспарланған. Атап айтқанда, Алашахан-Бейбітшілік даңғылында гүлзарлар, Иманжанов көшесі бойында, Есенберлин, 5 мекенжайынан бастап Бейбітшілік даңғылына дейінгі жерлер абаттандырылып, шағын демалыс орындары пайда болады. «Наурыз» саябағының кіреберісі бөлігі жаңартылып, кіші сәулеттік пішіндер қойылады. Саябақтың ішінде қазақтың ұлы ақыны Абайдың ескерткіші орнатылып, «Руханият» аллеясы жасақталады. Сонымен қатар, қала көшелеріндегі ескі аялдамаларды заманауи үлгіге ауыстыру жобасы қарастырылу үстінде. Шаһар шырайын қашырған тозығы жеткен ескі үйлерді де сүру басталып кетті. Бүгінгі таңда Шевченко көшесіндегі 17 үйді бұзу жұмыстары аяқталды. Оның орнына бес қабатты, 15-пәтерлі тұрғын үй салынады. Алдағы уақытта Шевченко көшесіндегі 9,13 үйлер сырланады. Абай, Байқоңыров, Аманжолов, Холмецкий көшелеріндегі екі қабатты үйлердің де мәселесі кезең-кезеңімен шешілмек. Осылайша, апатты деп танылған екі қабатты үйлерден арғыла-тын Жезқазғанның сәні артпаса кемірек емес.

Газетіміздің өткен сандарында биыл Жезқазғанда балалар ойын алаңдары көптеп бой көтеретіні туралы жазған болатынбыз. Бүгінде олардың алды салына бастады.

Қалалық бюджет есебінен бөлінген 40 млн теңгеге 10 ойын алаңын салу конкурсын «Жезқазған ТрансСигнал» ЖШС жеңіп алған. Мердігер компания Гагарин, 13, Пушкин 23, Ғарышкерлер, 33, Байқоңыров 116, 123А, Есенберлин 43, Расков, 9, Абай, 95 пен Алаша хан, 27, Жеңіс 23 мекенжайында жаңа үлгідегі ойын алаңын орнатуды бастап кетті. Нысандар 5 шілдеде тапсырылады.

– Бұған дейін бұл жерде орналасқан балалар ойын

ОЙЫН АЛАҢЫНЫҢ ҚҰРЫЛЫСЫ БАСТАЛДЫ

алаңы кеңес уақытынан қоршауын бекітіп, құм келе жатқан еді. Біз олардың бәрін бұзып, қазір

тасу үстіндеміз. Мұнда 3 жасан 11 жасқа дейінгі

балаларға арналған өткендер, кешенді ойын алаңы, сырғанақ, үйшіктер

қойылады. Сондай-ақ, үлкендерге арналған демалыс орындары мен қоқыс жәшіктерін де қоюды ойластырдық, – деді «Жезқазған ТрансСигнал» ЖШС директорының орынбасары Юрий Венатовский.

Естеріңізге сала кетсек, 2021 жылы Жезқазғанның 50 ауласын абаттандыруға облыстан 500 млн теңге көлемінде қаржы бөлінген. Қазір конкурстық рәсімдер жүріп жатыр. Жоба сәтті жүзеге асар болса жыл соңына дейін біздің балалар ойын алаңының саны тағы елуге артпақ.

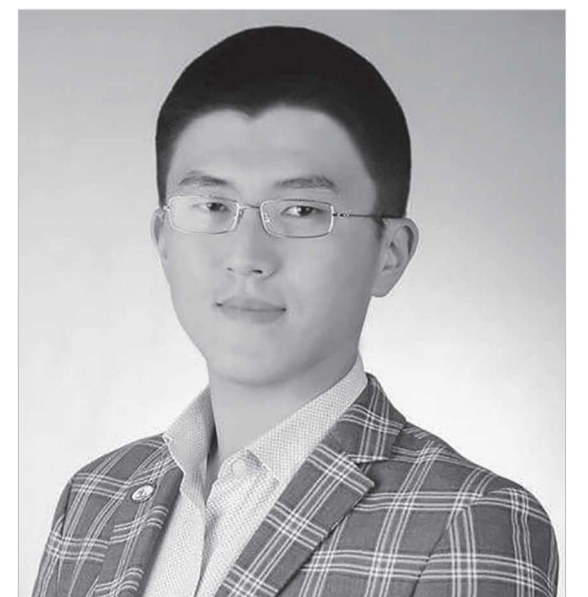
ВОЛОНТЕР ДАРЫН – ЖОБА ЖЕҢІМПАЗЫ

Ең алғаш 2017 жылы Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың бастамасымен жүзеге асырылған «Қазақстанның 100 жаңа есімі» жобасының биылғы байқауы ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығына арналды. Қарағанды облысы бойынша Қазақстанның 100 жаңа есіміне 6 адам енді. Олар – түрлі салада еңбек етіп жүрген 5000-ға жуық үміткердің арасынан топ жарып шыққан дарындылар. Солардың бірі – «Медицина» номинациясында жеңіске жеткен Дарын ӘБІЛЖАНОВ.

Ол Қарағанды медициналық университетінің интернатұрасында оқиды. Ақ халатты азамат ел басына тонтен ауыр індет кезінде көпке көмегін аямады. Өз өмірін қатерге тігіп, коронавирус кезінде 2000-ға жуық науқастың дертіне дауа тапты. 2020 жылдың маусымынан бастап облыстық клиникалық ауруханада инфекциялық аурухананың қызметкері болып жұмыс істеді. Әр 14 күндік жұмыстың соңында волонтерлікпен айналысты. Осы уақытқа дейін волонтерлік қызметін тоқтатқан жоқ. Тұрғындарды ақысыз медициналық процедуралармен қамтамасыз етеді. Бүгінгі күні оның қадағалауымен республикада коронавирустық инфекциямен ауыратын 600-ге жуық науқас сауығып, 1500-ден астам онлайн-консультация өткізілді. Қазіргі уақытта Дарын медициналық қыз-

меткерлер жинағының үйлестірушісі болып қызмет етеді. Оның басшылығымен 300-ден астам денсаулық сақтау маманы COVID-19-пен күреске қатысады.

– Мен жеңімпаз боламын деп ойламадым. Себебі бір ғана медицина бойынша 500-ге жуық дәрігер өтініш білдірді. Олардың арасында доктор, профессор сияқты азуын айға білеген кілең мықтылар бар. Мен әділ қазылар мен халықтың дауыс беруінің арқасында 1500 дауыс жинап, өтіп кеттім. Мен коронавирустық індеті кезінде халықты емдеуге көмектестім. Қазір «дәрігер-еріктілерді» тәрбиелеп жатырмын. Олар үй жағдайында ауырып жатқан науқастарға көмектеседі. Бүгінгі жеңіспен барлық жеңімпаздарды құттықтаймын. Ел Тәуелсіздігінің 30 жылдығы құтты болсын. Мен дәрігер болғандықтан арқа-

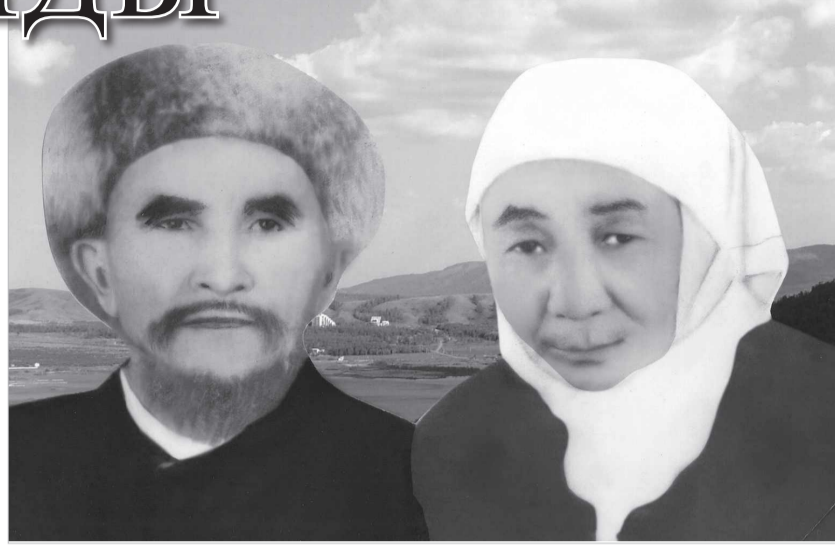
шан еліме денсаулық тілеймін – деп марапаттау салтанатында ағынан жарылған Дарын Әбілжановтың еліміздің өркендеуіне қосар үлесі зор.

Диана ОРАЗАЛИНА

ЕР ЕСІМІ – ЕЛ ЕСІНДЕ

ЕҢБЕКҚОР МҰРАП ЕЛІНЕ ОРАЛДЫ

Бұл қуанышты хабарды көпшілікке осылайша жеткізгеннің ерсілігі жоқ-ау. Ұлытау өңіріндегі Ақ тарының атасы атанған майталман мұрап Ұңғитбай Бейсенұлы Шорағайтегінің есімі Қосқол ауылының басты көшесіне берілгені туралы шешім жарыққа шықты.

Ұлытаудың өзінің даңқындай атағы алысқа асып жатқан талай тарландар мен тарпаңдар бар. Әрқайсысы бір немесе бірнеше кітаптың қаһарманы болып кеткен. Жердің сыны мен сырын, құнары мен құрағын баққан біздің мұрап қана атыздың маңайынан ұзай алмай жатқан сияқты еді. Ол сонау кеңестік бірлік жаңа топтасып, ұжымдастыру науқаны қызған шақтың белсендісі болса да, отыншы жылдардың басты саяси ұраны саналған алғашқы сайлауды бар ынтасымен қуана қарсы алса да, Ұлы Отан соғысының ызғары қысқан қыркыңшы жылдары еселей түскен ерен еңбегімен үнемі алдығы шепте жүрсе де, тек ел есін жиып, етегін жинай бастаған 1946 жылы ғана Бүкілодақтық халық шаруашылығы жетістіктері көрмесіне тұңғыш рет қатысыпты. Ол алғаш рет 1944 жылы ғана бірінші марапатына ие болған. Оған Қазақ КСР Жоғарғы Кеңесінің Құрмет грамотасы табыс етілген.

Ал шындығында Бейсен абыздың Ұңғитбай жасөспірім бозбала шағында-ақ мұрап атанған еді. Өткен ғасырдың отыншы жылдары тоз, артель, колхоз сияқты бірлестік ұйымдарына ол бірінші болып тіркеліп, тары егістігіне молынан жер алатын.

Негізінен диханшылық өнер Алтыбас қыпшақ елінің атақасібі болса керек. Ұңғитбай Ақтобенің Ойылындағы Шығанақпен, Торғайдағы Албарбөгет деген жерде отырған Сейітқұлмен жақсы байланыста болған. Бұл үшеуі де өздерін Торғай даласында туып, өскен туысқандар санайды. Үшеуі де тарыдан өнім алудың хас шеберлері.

Ұңғитбайдың екі жасар нәресте шағында Торғайда отырған елу шаңырақ патшаның өмірімен Ұлытау тауының оңтүстік шығысында ағып жатқан Бұлантағы өзенінің бойындағы Ақши аталатын алапқа көшірілген екен. Ержеткен Ұңғитбай жолашылап шыққан сайын сол Торғайдағы туысқандармен таныса жүруді әдет еткен. Туысқандық достыққа ұласып, достық бір-бірімен кәсіп пен өнер қырларын қабылдайтын дағдыға айналған. «Жігітке жеті өнер де аз» дейді ғой қазақ. Алдымен Ұңғитбай діни сенімін берік ұстайтындықтан жасынан пірадар атанған. Ол ағаштан ою ойып, темірден түйін түйетін қолының ебі бар шебер болған. Киз үйдің кереге, уық, шаңырақ, бақандарын былай қойғанда, бесік, кебеже, сандық сияқты бұйымдар мен шара, табак, тостак, ожау секілді ыдыс-аяқ түрлерін көзге тартымды да сәнді етіп жасай білген. Ол малдың терісі мен

тарамысынан жүген, ноқта, шылбыр, қамшы, өмілдірік өріп, шалбар, мәсі, кебіс, етік сынды киімдер де тіккен. Осындай бұйымдардың бағалыларын ол Атбасар мен Қоянды жәрмеңкелеріне апарып, саудаға да талай рет қатысқан. Кеңес дәуірінде ол негізінен тары егісінен барынша мол өнім алумен айналысты. Өткен ғасырдың отыншы жылдарының басында елімізге тап болған ашаршылық нәубетінен талай отбасының динаман шығуына мұрап еңбегі үлкен әсер еткені даусыз. Егістігімен айналыса жүріп, көлөнерін де тастамаған шебердің алақанынан туындаған талай әдемі бұйымдарды Ұлытау мен Торғайдың көптеген үйлерінен кездестіруге болады.

Ұңғитбай Бейсенұлы 1957 жылы 75 жасында зейнеткерлікке шықты. Өйткені, ұжымшарлар кеңшарларға бірігіп, тары егістігі шаруашылықтардан шеттеле бастаған еді. Бұл кезде зайыбы Айналжия

Бектасқызы екеуі тәрбиелеген балалары да ержеткен еді. Үлкендері Ідіріс қана жасы жетіп, Ұлы Отан соғысына қатысып келіп, бейбіт еңбекке қайта араласқан. Одан кейінгі Әбдіқадір да ауыл шаруашылығының механизаторы мамандығын таңдаса, Жалғас Жезқазған өндірісіндегі ағартушы металлургтердің бірі болып шықты. Кенжелері Қадыр жоғары білімді ауыл шаруашылығы маманы болған. Төрт баладан тараған ұрпақ қазірде Ұлытау-Жезқазған өңірінің көптеген кәсіпорындары мен мекемелерінде еңбек етіп жүр.

Атақты карт мұрап бұл дүниеден 94 жасында озды. Бұл ғасырға жуық уақыт 1882 мен 1976 жылдар аралығы еді. Елеулі еңбегімен де, елін ерекше сүйген емеурінімен де келер ұрпаққа өлшеусіз өнеге саналар ағамыздың аты өшпесін.

Аманжол ҮСЕНТЕГІ,
Қазақстан Журналистер одағының мүшесі

ЕМХАНАЛАРҒА ҚОМАҚТЫ ҚАРЖЫ АУДАРДЫ

9,8 млрд теңге медициналық сақтандыру Қорынан 2021 жылдың 1 тоқсанында көрсеткен қызметтері үшін Қарағанды облысының емханаларына аударылды.

ӘЛЕУМЕТТІК
МЕДИЦИНАЛЫҚ САҚТАНДЫРУ
ҚОРЫ

Қарағанды облысында 50 медициналық ұйым емханалық көмек көрсетеді. Оның 23-і жеке меншік.

2021 жылдың үш айында медициналық сақтандыру Қоры өңірдегі емханаларға алғашқы медициналық-санитарлық көмек көрсету үшін 6,9 млрд теңге жіберді. Бұл ақша терапевтер мен педиатрлардың алғашқы қабылдауларын, алғашқы зертханалық зерттеулерді, жүкті әйелдерді бақылауды, жаңа туған нәрестелерді патронаждауды, дәрігерлерді үйге шақыруды, 4-санатты жедел жәрдемді (созылмалы аурулар асқынған кезде) шақыруды және т.б. төлеуге жұмсалды.

Тағы 2,9 млрд теңгеге өңірдің емханалары консультативтік-диагностикалық қызметтер көрсетті. Оларға бейінді мамандардың кеңестері, диагностикалық тексерулер – КТ, МРТ және т.б., күрделі талдаулар мен зерттеулер кіреді. Бұл медициналық қызметтер тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлемінің пакетінде (әлеуметтік маңызы бар және созылмалы аурулармен есепте тұрған пациенттер

үшін), сондай-ақ сақтандырылған азаматтар үшін МӘМС пакетінде көрсетіледі.

«Емханада алғашқы көмек адамның сақтандырылғанына немесе сақтандырылмағанына қарамастан көрсетіледі. Бұл көмек тегін медициналық көмектің кепілдік берілген көлеміне кіреді. Бейінді маманның кеңесін, зерттеулердің қымбат түрлерін алу үшін қазірдің өзінде «сақтандырылған» мәртебесі қажет. Сондықтан өз мәртебеніңді тексеріп, медициналық сақтандыру жарналары бойынша берешекке жол бермеуіңіз өте маңызды», – деп түсіндірген медициналық сақтандыру қорының Қарағанды филиалының бас сарапшысы Жанар Рақишева 2021 жылдың сәуір айында Қарағанды облысының жеке кәсіпкерлері (ЖК) мен жалдамалы жұмыскерлері медициналық сақтандыруға 1,4 млрд теңге аударғанын айтты. ЖК, шаруа қожалықтарының иелері және жеке практикамен айналысатындар ай сайын 1,4 ең төменгі жалақының (ЕТЖ) 5%-ын медициналық сақтандыруға аударды – бұл 2021 жылы 2975 теңгені құрайды. Сәуір айында олардың жарналары, сондай-ақ жалдамалы

жұмыскерлердің жарналары 1,4 млрд теңгені құрады. Тағы 1,2 млн теңге – мерзімі өткен төлемдер үшін өсімпұл. Жеке кәсіпкерлер жарналары келесі айдың 25-не дейін төлейді. Медициналық сақтандыру Қорына Қарағанды облысынан жарналар мен аударымдар сәуір айында 2,8 млрд теңгені құрады. Бұл жұмыс берушілердің жарналары мен аударымдары, бірыңғай жиынтық төлем (БЖТ) төлемдері, дербес төлеушілердің жарналары. Ал Республикамыздан 34,6 млрд теңге түсті. – Медициналық сақтандыру жарналары мен аударымдарының жүйелілігіне адамның сақтандырылу мәртебесі және медициналық қызметтердің кеңейтілген пакетіне қол жеткізуі тікелей байланысты. Сондықтан мәртебені үнемі тексеріп отыру керек. Мұны Qoldau – 24/7 мобильді қосымшасы, SaqtandyruBot Telegram мессенджері арқылы, fms.kz Қордың ресми сайтында анықтауға болады, – деп түсіндірді медициналық сақтандыру Қорының Қарағанды филиалының бас сарапшысы.

«ММСҚ» КЕАҚ Қарағанды облысы бойынша филиалы

COVID-19

НАУАТ-VAХ ҚАНДАЙ ВАКЦИНА?

Елімізде күннен-күнге COVID – 19 індетіне қарсы вакцина салдырып жатқан жұрттың қатары көбейіп келеді. 11 мамырдағы дерек бойынша 1 698 893 адам вакцина салдырды. Ерікті түрде жүргізіліп жатқан вакциналау кезінде азаматтарға қауіпсіздігі мен тиімділігі дәлелденген вакциналарды таңдауға да мүмкіндік қарастырылды. Қазақстанда өткен аптадан бастап ресейлік Спутник V мен отандық QazVac-қа қоса қытайлық Науат-Вах вакцинасы да қолжетімді бола бастады. Әзірге халық Науат-Вах туралы мәліметке толық қаныға қоймағандықтан, мұны салдырғандар да кекен-сайқ.

Денсаулық сақтау министрлігінің санитариялық-эпидемиологиялық бақылау комитеті елімізге алғашқы партиясы жеткізілген қытайлық вакцинаға қатысты жаңа жақты ақпарат жариялады. Тарқатып айтсақ, бұл Науат-Вах (SARS-CoV-2, Vero Cell) вакцинасы – белсенділігі жойылған коронавирус инфекциясына қарсы вакцина. Аталған препарат Біріккен Араб Әмірліктерінің Рас-Аль-Хайма қаласындағы «Жулар» фармацевтикалық өндірісінде шығарылған. Науат-Вах вакцинасын БАӘ Денсаулық сақтау және алдын алу министрлігі 2020 жылдың 9 желтоқсанында тіркеді, содан кейін Қытайда 2020 жылы 30 желтоқсанда тіркелді. Вакцина Қытайдан бұлақтан 50 млн-нан аса дозасы әлемнің 34 мемлекетіне қолдануға жіберілгені белгілі.

Науат-Вах вакцинасын әзірлеуде бұрыннан дәлелденген, белсенділігі жойылған вакцина жасау технологиясы қолданылады. Осы технологияның көмегімен вирус ағзада қорғаныс антиденелерін түзу қабілетін сақтай отырып жойылады. Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының мәліметтері бойынша инактивтелген вакциналардағы альюванттардың зиянсыз екені дәлелденді. Альюванттар инактивті вакцинаның құрамындағы қосалқы заттар ретінде иммундық жүйені ынталандырады және организмдегі иммунитеттің ұзақтығына ықпал етеді.

Науат-Вах Sinopharm вакцинасының негізінде әзір-

ленген. Ал бұл вакцинаны сынаудың үшінші кезеңі Аргентина, Бахрейн, Мысыр, Марокко, Пәкістан, Перу және БАӘ елдерінде өткізілді, оған 68 мыңнан аса адам қатысты.

Қазіргі кезде бұл вакцинаның бүкіл әлемде 10 млн-нан аса дозасы қолданылған және ешқандай жағымсыз жағдайлар тіркелмеген. Қолжетімді және аралық нәтижелерге сүйенсек, вакцинаның COVID-19 инфекциясына қарсы тиімділігі 79,3%, аурудың орташа және ауыр жағдайларының алдын алуға тиімділігі 100% көрсеткіші дәлелденген.

Науат-Вах вакцинасын тек 18 жастан асқан азаматтар ғана салдыра алады. Ал вакцинаның кез келген компонентіне ауыр аллергиялық реакциясы бар адамдарға және осы вакцинаның алдыңғы дозасын енгізгенде бойынша аллергиялық реакция байқалғандарға ескі салдыруға болмайды. Сондай-ақ ғылыми-зерттеулерде жүкті және бала емізетін әйелдер үшін вакцинаның қауіпсіз екені дәлелденгенге дейін оны қолдануға кеңес берілмейді.

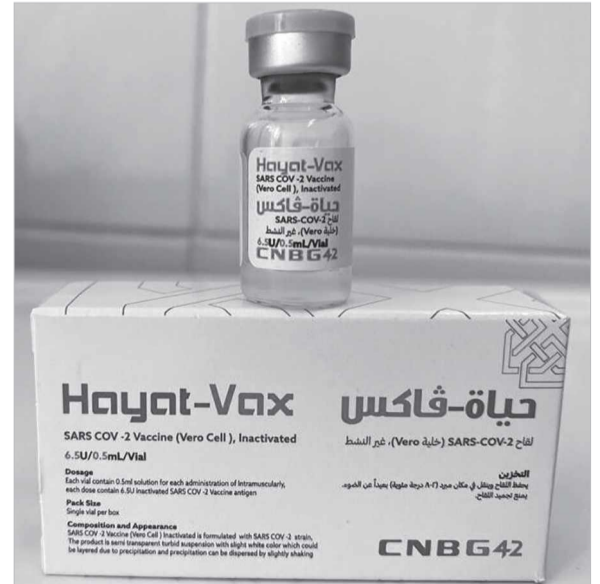
Елімізде қолжетімді болып тұрған үш вакцинаның қай-қайсысы болсын қауіпсіздігі мен тиімділігі әбден зерттеліп, тексерілген. Дегенмен бұлардың бір-бірінен артықшылығы мен кемшілігі халықтың қызығушылығын тудырып отырғаны анық. Бұл ретте біз сөз етіп отырған Науат-Вах вакцинасының қазақстандық

QazVac-пен ұқсас екені жиі айтылады. Осындай пікірді медицина ғылымдарының докторы Лозат Ералиева да білдірді.

«Жалпы, вакциналарды бірдей деуге болады. Екеуі де – инактивтелген вакцина. Олардың құрамында SARS-CoV-2 вирусының өлтірілген штамы бар. Құрамы да, адьюванттарының, белсенді заттарының болуы да бірдей. Жалғыз айырмашылығы – қазақстандық вакцинаның сақтау мерзімі 6 ай болса, қытай вакцинасын 12 ай сақтауға болады. Екі вакцинаның техникалық детальдарында да болмашы айырмашылық бар. Ал көрсетілімі, қарсы көрсетілімі бірдей деуге болады. Тиімділігіне қатысты айтар болсақ, отандық ғалымдардың мәліметтеріне сәйкес қазақстандық вакцинаның тиімділігі 90 пайызды құрайды. Дегенмен қытайлық вакцинаның тиімділігі де осы шамада», – деді Л.Ералиева.

Науат-Вах вакцинасы басқа инактивтелген вакциналар сияқты +20 С-ден +80 С-ге дейінгі температурада сақталуға және тасымалданады. Бұл облыстар мен қалаларға тасымалдауды және таратуды, сондай-ақ медициналық ұйымдарда сақтауды жеңілдетеді.

«СҚ-Фармация» «Самұрық-Қазына» ұлттық әлауқат қоры АҚ ұжымын вакциналау үшін 1 млн доза мөлшерінде Науат-Вах вакцинасының партиясын сатып

алды. «Sinopharm» компаниясы вакцинасының бұл партиясы бірыңғай дистрибутордың хабтарына жөнелтілгеннен кейін бірінші кезекте холдинг континентінің қажеттіліктері үшін пайдаланылады. Содан қалғаны халықты вакциналауға қолданылады. Компания мәліметі бойынша қызметкерлер түгел вакцина салдырғанның өзінде 400 мың вакцина артылады екен.

Бүгінде Науат-Вах өңірлерге жөнелтіліп жатыр. Айталық, Нұр-Сұлтан қаласының қоғамдық денсаулық сақтау басқармасының басшысы Тимур Мұратов елордаға аталған препараттың 7400 дозасы жеткізілгені, оның 6 мамырдан бастап тұрғындарға салына бастағаны хабарлады.

Дереккөз: egemen.kz

«Мерейлі отбасы-2021»

Ұлттық конкурсын аудандық (қалалық), облыстық деңгейлерде (Нұр-Сұлтан, Алматы және Шымкент қалаларында) өткізуді ұйымдастыру жөніндегі НҰСҚАУЛЫҚ

«Мерейлі отбасы» ұлттық конкурсы жыл сайын 15 мамырдан кешіктірілмей жарияланады және қыркүйек айында Отбасы күніне орай қорытындыланады.

Конкурсты өткізудің мақсаттары:

- 1) отбасы институтын, адамгершілікті, руханиятты нығайту, жауапты ерлі-зайыптылықтың маңызын тану;
- 2) ата-аналардың бала тәрбиелеудегі жауапкершілігін арттыру;
- 3) отбасылық құндылықтарды, көмектесе толған балаларының еңбекке қабілетсіз және егде жастағы ата-аналарына қамқорлығын дәріптеу және кенінен насихаттау;
- 4) қазақстандық отбасының жағымды имиджін насихаттау.

Конкурсқа отбасылар өзін-өзі ұсыну жолымен, сондай-ақ жергілікті атқарушы органдардың, заңды тұлғалардың ұсынуы бойынша қатысады.

Ұйымдастырушылар: Қазақстан Республикасы Президентінің жанындағы Әйелдер істері және отбасылық-демографиялық саясат жөніндегі ұлттық комиссияның қолдауымен Қазақстан Республикасының Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі, жергілікті атқарушы органдар.

Жергілікті атқарушы органдар облыстарда, қалаларда, аудандарда мүдделі мемлекеттік органдар, заңды тұлғалар, қоғам қайраткерлері мен өткен жылдардағы конкурстар лауреаттары арасынан конкурстың жеңімпаздарын анықтау бойынша комиссия (бұдан әрі – комиссия) құрады, сондай-ақ ол туралы ережені, іріктеу өлшемшарттарын және конкурсты өткізу форматын бекітеді.

Комиссияның құрамы, ол туралы ереже, іріктеу өлшемшарттары тиісті аумақтық бірліктің әкімінің өкімімен бекітіледі.

Тиісті аумақтық бірліктің әкімдері комиссия төрағасы болады.

Конкурсты өткізу форматы өңірдің эпидемиологиялық жағдайына байланысты анықталады (онлайн, офлайн немесе гибриді форматта).

Конкурс екі кезеңде өткізіледі. Бірінші кезең – аудандық (қалалық), екінші – облыстық (республикалық маңызы бар қала, астана).

Бірінші кезең

Конкурсқа қатысуға өтінім Үкіметтің 2014 жылғы 5 наурыздағы №181 қаулысымен бекітілген қағидаларына қоса берілген нысан бойынша әкімдіктердің аудандық (қалалық) комиссияларға 15 мамыр мен 15 маусым аралықтарында беріледі.

Материалдарды қарағаннан кейін аудандық (қалалық) комиссия жеңімпаздарды айқындау үшін 15 маусым – 30 маусым аралығында отырыс өткізеді және хаттамалық шешіммен 2 отбасын айқындайды.

Аудандық (қалалық) конкурстан жеңімпаз атанған 2 отбасының конкурстық құжаттары 1 шілдеге дейін облыстық (республикалық маңызы бар қалалар, астана) комиссияларға жіберіледі.

Екінші кезең

Облыстық (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) комиссиялар аудандық (қалалық) конкурстан жеңімпаз атанған отбасылардың құжаттарын 1 шілде – 15 шілде аралығында қарап, хаттамалық шешіммен жеңімпаз 1 отбасын айқындайды.

Жеңімпаз отбасының конкурстық құжаттары 16 шілдеге дейін Ақпарат және қоғамдық даму министрлігіне жіберіледі.

Облыстық (республикалық маңызы бар қалалар, астана) кезең қатысушыларын марапаттау рәсімі өткізіледі.

Жеңімпаз атанған отбасының облыс (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) басшылығымен жеке кездесуі ұйымдастырылады.

Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі 19 шілде – 30 шілде аралығында жеңімпаз отбасылар туралы бағдарламалар циклін дайындау үшін материалдарды телеарнаға жібереді.

30 шілде – 15 тамыз аралығында телеарна өкілдерінің өңірлерге баруы ұйымдастырылады. Жергілікті атқарушы органдар осы уақыт аралығында жеңімпаз отбасылар туралы телесюжеттерді түсіруге ықпал етуі және тиісті жұмыстар жүргізуі қажет.

16 тамыз – 10 қыркүйек аралығында жеңімпаз отбасылар туралы бағдарламалар циклі телеарнада көрсетіледі.

Жергілікті атқарушы органдар жеңімпаз отбасылардың қыркүйек айында Нұр-Сұлтан қаласына барып-келу логистикасын, тұруын және ілесіп көмек көрсетуін қамтамасыз етеді.

Нұр-Сұлтан қаласының әкімдігі конкурстар лауреаттары салтанатты марапаттау рәсімін ұйымдастыру бойынша жәрдем көрсетеді, оның ішінде астананың көрікті жерлеріне жеңімпаздар үшін экскурсия ұйымдастырады.

Ақпарат және қоғамдық даму министрлігі Нұр-Сұлтан қаласында қыркүйек айында Отбасы күні қарсаңында конкурс лауреаттарын салтанатты түрде марапаттау рәсімін өткізеді.

Облыстық (республикалық маңызы бар қалалардың, астананың) комиссиялардың шешімдері негізінде жеңімпаз отбасыларға «Мерейлі отбасы» ұлттық конкурсының лауреаты атағы беріледі.

Ұйымдастыру жұмыстары жөнінде қосымша сұрақтар бойынша АҚДМ Жастар және отбасы істері комитетіне хабарласу қажет: 74-13-47, 74-01-62, 8776-183-10-07, t.ermanova@qogam.gov.kz

ҚАЗАҚСТАННЫҢ БІТІМГЕРШІЛІК МИССИЯСЫ

(Соңы. Басы 1-бетте).

Қазақстан әлемдегі туындаған көптеген дау-жанжалдарды бейбіт жолмен шешудің өзіндік тәсілдерін ұсынып та келеді. Ол бастамалар «Тарих толқынында», «Бейбітшілік кіндігі», «Сындарлы он жыл», «Ғаламдық қоғамдастықты түбегейлі жаңарту стратегиясы

және өркениеттер серіктестігі» еңбектерінде, «Жаһандық әлем және ядролық қауіпсіздік» мақаласында, ядролық қарусыздану бойынша Вашингтон, Сеул, Гага саммиттерінде сөйлеген сөздерінде көрініс тауып отырды. Сонымен қатар Вашингтондағы ядролық қауіпсіздік жөніндегі төртінші саммит аясында «Әлем. XXI ғасыр» манифесті жария етілді. Осы бағыттағы еліміздің бітімгершілік миссияларының алатын орны ерекше.

Бұрын-соңды халықаралық ұйымның бітімгершілік миссия атқаратын әскеріне жасақ қосу ісіне кез келген мемлекет қатыстырылмаған. Ал халықаралық саяси-әлеуметтік міндеттемелерін жауапкершілікпен орындайтын, небір күрмеуі қиын мәселелерге араласып, бітімгерлік, бейбітсүйгіштік қырынан көрінген біздің елімізге осындай міндеттің жүктелуі үлкен абырой. Оны беделді халықаралық ұйымның сенім артуымен қатар, мойындауы және санасуы деп ұғынуымыз керек. Дегенмен, бітімгершілік күштер ту-

ралы мәселеде еліміздің сарбаздары қактығыс өрті өршіп тұрған аймақтарға бармайтынын айтуымыз керек. Ондай өңірлерге БҰҰ-ның «Бітімгершілік әлеуетінің дайындық жүйесінде» әбден ысылған әскер жіберіледі. Еліміздің бітімгершілік саладағы белсенді ұстанымы Қауіпсіздік Кеңесі және ондағы жұмыс органдары тарапынан жоғары бағаланды. Нәтижесінде 2017-2018 жылдары Қазақстан БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің тұрақты емес мүшесі ретінде қызмет етті.

Жалпы еліміз бітімгершілік бағытта ауқымды жұмыс атқарып, Қазақстан әскері бітімгерлік миссияларына белсенді түрде қатысып келеді. Ұлы даланың ұлдары бүгінде БҰҰ-ның бітімгер әскері құрамында әлемнің бірқатар бөлігінде міндетін абыроймен атқарып жүр. Мәселен, 2003 жылдан бес жылдай уақыт Иракта қактығыстарда «ҚАЗБАТ» атағының дүркіреген кезі болса, 2014 жылдан бастап еліміздің 11 офицері Батыс Сахарада және Кот-д'Ивуар Республикасында БҰҰ миссияла-

рына атсалысканы, Тәжік-Ауған шекарасын күзетуге қазақстандық сарбаздардың қатысқаны белгілі. Африка мен Кариб бассейнінің бірқатар елдерінде бейбітшілік пен келісімнің салтанат құруына жәрдемдесу Қазақстанның БҰҰ-мен өзара байланысының жаңа сатысы болды. Бітімгерлікпен айналысу мақсатында 2018 жылы 120 жасуынгер UNIFIL-дің құрамында (Ливан үкіметіне елдегі билікті қалпына келтіруге көмектесу және осы елден Израил әскерлерінің шығарылуы үшін құрылған) Ливандағы тыныштықты сақтау міндетіне кірісті. Жалпы бұл миссияда 42 елден келген 10 мыңнан астам сарбаз борышын өтейді. Аталған операцияға қатысу Қазақстан Қарулы Күштерін де ширатып, бітімгершілік пен гуманитарлық көмек көрсетуде тәжірибе жинақтауға, әскери бөлімшелердің жауынгерлік қабілетін тексеруге зор мүмкіндік екені анық.

БҰҰ деректеріне сүйенсек, қазіргі таңда Қазақстанның 128 әскери қызметкері бітімгершілік миссияларымен

айналысады. Яғни осы салаға үлес қосқан мемлекеттер арасында 66-орында тұр. БҰҰ бітімгершілік миссиясына ең көп үлес қосушы ел – Эфиопияға (6650 сарбаз) қарағанда әлдеқайда аз. Дегенмен, Қазақстан – Орталық Азиядағы бітімгершілік миссиясында көп қызметкері бар мемлекет. Мәселен, Қырғызстан небәрі 12 адам ғана жіберген. БҰҰ-ның бітімгершілік миссиясына атсалысу жаһандық тұрақтылықты қамтамасыз етуге, бейбітшілік орнатуға және оны сақтап қалуға мүмкіндік береді. Осылайша, саралай келе, Қазақстанның бітімгершілік миссиясы – мемлекеттің сыртқы саясатының ажырамас бөлігі ретінде қалыптасып, Қазақстан бітімгершілері тәжірибелі жасақ болды деп айтуға негіз бар.

Жомарт ҚУДАЙБЕРГЕНҰЛЫ,
саяси ғылым докторы,
Абай атындағы
Ұлттық педагогикалық университетінің
кафедра меңгерушісі

ТІЛ – ҚАЗЫНА

ВАРВАРИЗМДЕР ТІЛ ДАМУЫН ТЕЖЕЙДІ

Ежелгі грек және Рим елдерінің тарихына көз жүгірткенде жиі кездесетін «варвар» сөзін көп адам жабайлық ұғымымен байланыстырады анық. Ал шынында варварлар өз кезіндегі озық мәдениетті тайпалардың бірі болған. Бұл атауды оларға гректер сөздерін түсінбегендіктен танып берген екен. Яғни, варвар сөзі – «жатжерлік», «өзгеше сөйлейтін» деген мағынаны білдіреді. Аталған сөздің лингвистикаға, яғни тіл біліміне тікелей қатысы барын байқап отырған боларсыз. Бүгін осы туралы ой өрбітсек дейміз. Тіл білімінде «варваризм» деген термин бар. Оның негізгі мағынасы тілдің дұрыс қолданылуымен, белгілі бір сөздің сол тілде нақты атауы болуына қарамастан, оның орнына өзге жұрттың сөзін қыстырмалата пайдалануды білдіреді. Сол арқылы тілді ластану, шұбарлау жүзеге асады. Аталған құбылыс қазақ тіліне XIX ғасырда ене бастады. Алғашқы варваризмдер араб-парсы тілдерінен енді. Оны:

*Жүртің көзі ашықса,
Хақтың түсер сәулесі.
Иштегі кірді қашырса,
Адамның хикмет кеудесі,* – деп келетін Абай өлеңдерінен де жиі байқауға болады. Одан бөлек:
Балам закон білді деп,
Қуанар ата-анасы, – деген жолдары бар ұлы ақынның «Интернатта оқып жүр» өлеңінде де біраз орыс сөздері қолданылған. Дегенмен тіл ғалымдары Абай өлеңдерінде мұндай бір-саран бөгде сөздердің қолданылуын сол уақыттарда олардың қазақша баламасының болмауымен түсіндіреді.
*Астыма мінген атым Генадушка,
Шабамын көңілі ашып немношка.
Не керек бұл дүниеде жисть етуге,
Азырақ ойнап-құлмей, молодушка,* – деп басталатын халық әні «Он алты қызды» сізде естіген боларсыз. Бұл жерде

өлең авторының тыңдарманға ерекше әсер етуі үшін осылайша орыс сөздерін қолданғанын байқауға болады. Дегенмен, одан бері талай заман өткенін, соған сай қазақ лингвистикасы да тереңірек зерттеліп, зерделеніп, бір жүйеге келтірілгенін мойындауымыз шарт. Соған сәйкес, өзге тілден енген сөздердің көбісі қазақшаға аударылды немесе олардың орнына тілдегі ұқсас баламалары қолданылды. Мүлде аударуға келмейтін және халықаралық терминдер ғана сол қалпында қалды. Десе де, кей кездері бармақ тістеп, кіжінетін сөздер де туындамай қоймайтыны рас. Тәуелсіздік алғанына 30 жыл болған, мемлекеттік тілі бар еліміздің халқы әлі де болса, ана тілін шұбарлап, ала-құла күйінде қолдануды доғарар емес. Соған байланысты бірер сөзді талқылағанды жөн көрдік.

Рамазан айында қолданыс аясы кеңейетін сөздің бірі – «ауызашар», «сәресі» ұғымдары. Әйткенмен Абайша айтқанда, «тілге жеңіл, жүрекке жылы тиетін» ұлттымыздың осы сөздерін қазіргі көп жастар «ифтар», «сухур» сөздерімен алмастырып айтып жүр. Соңғы кездері қоғам пікірін ескіге жарған «машаллаһ», «субханаллаһ», «астапируллаһ», «иншаллаһ», «баракаллаһ» сөздерінің де ана тілімізде «шүкір», «Алла Тағала кемшіліктен пақ», «Құдай сақтасын», «Құдай қаласа», «бәрекелді» деген аудармалары бағзыдан-ақ барын естен шығарып алғандаймыз. Оған қоса «аға», «әпке» сөздері де аяқ астынан арабтық «ахи», «ухти» сөздерімен алмаспай кеткендей. Соңғы кездері қызға жігіттің үйлену үшін сөз салуын «хитба» деп, некені «никаһқа», жұманы «жұмыаға», нәпсіні «нафске», сабырды «сабрга», сиқырды «сихрга», мінберді «минбарға» ауыстырғандар қарасы да жиілеп келеді. Одан бөлек кәдімгі алты әріптен құра-

лып, негізгі түбірі «сый» деген сөзден шыққан «сыйлық» сөзі де арабтың «хадиясымен» алмастырылып бара жатыр. Қазір тілімізге сіңісіп кеткен «халал», «харам» сөздерін де тілімізді сонша бұрмаламай «адал», «арам» деп айта берсек несі айып?!

Варваризм сөздердің орынсыз қолданылуы қазіргі қазақ эстрадасында да айналмай өтпеді.

*Моя малышка,
Твоя улыбка
Ең әдемі,
Самая вышка,* – деп көп жасты билетіп, «хитқа» айналған осы әннен кейін орысша, ағылшынша сөздерді бейберекет қолданып, жырга қосқан әншілер қауымы да жастардың сөйлеу мәдениетіне, ұлттық тіліміздің бүлуіне әсер ететіндіктерін естен шығарып алған іспетті.

Варваризмдер, жаргондар мен диалекттерді жиі қолдану тілді бұзатынын бәріміз де жақсы білеміз. Соған сай, онсыз да қалт-құлт етіп тұрған тілімізді сонша бұрмаламай, әлемде сөздік қоры көш бастаушы тілдердің қатарына кіретін ана тілімізде, қазақ тілінде сауатты сөйлеп, сауатты жазғанға не жетсін?! Неде болса бір халықтың тарихы мен бүгінгі және болашағы тікелей сол ұлттың тіліне байланысты екенін естен шығармағанымыз жөн болар еді.

Ақниет ТАҒЫБЕРГЕН

STOPFAKE

Фейк: «COVID-19-ға қарсы вакцина салдырған адамдар қатаң санитарлық талаптарды сақтауы керек»

Қазақстандықтар **Telegram-чаттарда COVID-19-ға қарсы вакцина алған адамдар инфекция тасымалдаушы болып табылатындықтан неғұрлым қатаң санитарлық талаптарды сақтауы керек** деген идеяны талқылауда. Атап айтқанда, Қазнет қолданушыларының пікірінше, егілгендер барлық жерде міндетті түрде беттерде тағып жүруі керек, ал басқа адамдарға маска тағу жай ұсынылады. Бұл олай емес.

Қазақстанда қоғамдық орындарда 5 жасқа дейінгі балалар мен медициналық қарсы көрсетілімдері бар адамдардан басқасының бәрі беттерде тағуға міндетті. – Шетелдік ғалымдардың алдын ала мәліметтері бойынша, ұжымдық иммунитетке кол жеткізу үшін халықтың кемінде 60%-ын вакцинациялау қажет. Осыған байланысты шектеу шараларын толық алып тастау, оның ішінде КВИ-ге қарсы екпе салдырғандар үшін беттерде тағу режимін алып тастау мәселесі әзірге қаралып жатқан жоқ, – деп хабарлады Санитарлық-эпидемиологиялық бақылау комитетінің ресми өкілі Ержан Байтанаев.

Сондай-ақ, ол КВИ-ге қарсы вакцинацияның толық курсынан өткен адамдар үшін Қазақстанда бірқатар жеңілдіктер қарастырылғанын атап өтті. Мысалы, елімізге шетелден ПТР-талдаусыз келу мүмкіндігі, жетім балалармен кездесу үшін әлеуетті ата-аналардың балалар үйлері мен сабилер үйлеріне баруы және ПТР талдаусыз пациенттерді жоспарлы түрде ауруханаға жатқызу. COVID-19 қарсы вакцина салдырғандармен кейін ол адамның басқаларға індет жұқтыруы мүмкін екендігі туралы мәлімдемелерді бұған дейін жоққа шығарған болатынбыз. Олар шындыққа жанаспайды және қолда бар фактілерге қайшы келеді.

РАСТАЛМАҒАН: «Шыбындар COVID-19 таратуы мүмкін»

Әлеуметтік желі қолданушылары шыбындар вирус бөлшектерін адамнан адамға таратуы мүмкін деген ақпаратпен бөлісуде. Авторлар америкалық ғалымдардың зерттеулеріне сүйенеді. Бірақ ол мақалада мұндай тұжырымдар жоқ.

«Шыбындар адам қарым-қатынас жасағанда, түшкірген немесе жөтелген кезде бөлініп шығатын вирус бөлшектерін ауадан жинайды және оны 24 сағаттың ішінде таратуы мүмкін. Осы жолмен ауру жұқтыру ықтималдығы төмен емес, – дейді мамандар». Бұл хабарлама АҚШ-тың Канзас штатының ғалымдарының зерттеулерінен алынған дәйексөз ретінде таратылуда. Ол Parasites & Vectors журналындағы мақаладан алынған. Шың мәнінде, ғалымдар мұндай қорытындылар жасамаған. Зерттеу екі бөліктен тұрады. Алдымен таза емес сүтке қонған шыбындарда SARS-CoV-2 бар-жоғы тексерілген. «Сынаққа» алынған шыбындар тасымалданған контейнерлерден вирус төрт және 24 сағаттан

кейін анықталды. Демек, шыбындар вирусты басқа заттардың беттеріне тасымалдай алады деп пайымдауға болады. Бұл әлі күнге дейін болжам ғана, оны дәлелдеу үшін қосымша тәжірибелер мен талдаулар қажет. Зерттеудің екінші бөлігінде жәндіктер ауру жұқтырған тұқымдастарымен байланыста болғандар кейін тексерілген. Яғни, шыбындардың вирусты табиғи жолмен жұқтыра алатыны қаралды. Мұның ықтималдығы аз немесе мүмкін емес болып шықты. «Зерттеуіміздің екінші бөлігі (аурудың берілуін зерттеу) шыбындардың анықталған жұқпалы вирусты басқаға жұқтырмайтынын көрсетті», – дейді зерттеудің тең авторы және зерттеу жетекшісі Дана Найдуч. «Біз вирустың геномын (РНҚ) ғана таба алдық, ол жұқпалы емес. Бөлмедегі шыбындар SARS-CoV-2 берілуінде маңызды рөл атқаратындығына ешқандай дәлел жоқ». Жалпы, жұқпалы аурулар бойынша мамандар шыбындардың ауруды тасымалдай алатынына күмәнмен қарайды.

«Бөлме шыбындары бірқатар вирустар мен бактерияларды тасымалдай алады, бірақ бұл (вирустың механикалық берілуі – ред.) міндетті түрде эпидемиологиялық қауіп тудырмайды», – дейді жұқпалы аурулар жөніндегі сарапшы, медицина докторы Амеш А. Адала. «Бүгінгі күні COVID-19 вирусы бөлме шыбындары арқылы жұғатынына ешқандай дәлел немесе ақпарат жоқ. COVID-19 тудыратын вирус негізінен індет жұқтырған адам жөтелген, түшкірген немесе сөйлескен кезде бөлініп шығатын тамшылар арқылы таралады. Сонымен қатар, кол жұмас бұрын ауру адам ұстаған затқа кол тигізіп, содан кейін көзіңізді, мұрныңызды немесе аузыңызды ұстау арқылы беріледі. Өзіңізді қорғау үшін басқалардан кемінде 1 метр қашықтықта жүріңіз және қолыңыз тиетін заттардың беттерін жиі зарарсыздандырып отырыңыз. Қолыңызды көзіңізге, аузыңызға және мұрныңызға тигізбестен мұқият және жиі жуыңыз», – делінген ДДСҰ сайтында.

ФЕЙК: «Пандемиялар адамзат жойылғанша бірінен соң бірі болады»

Қазнет қолданушылары COVID-19 пандемиясы Жер халқы айтарлықтай азайғанша бірінен соң бірі болатын көптеген індеттердің біріншісі ғана деген теорияны алға тартуда. Қастандық теорияларын жақтаушылардың пікірінше, бұл әлемдік үкіметтің жоспары. Бұл тұжырым дәлелденбеген.

Telegram чаттарына қатысушылар бұл теорияны байланыс саласындағы мамандарға арналған оқу құралын ұсыну арқылы растап отыр. Оны Джонс Хопкинс университетінің мамандары әзірлеген және пандемия мен індет кезеңінде дағдысыз байланыс дағдыларын дамытуға бағытталған. Оқу құралы The Spars Pandemic 2025-2028 деп аталады және оқулықтың PDF нұсқасының алтыншы бетінде айтылған ойдан шығарылған пандемия сценарийіне негізделген. Біз бұл оқу құралы мен оған қатысты қастандық теориялар туралы толығырақ жазған болатынбыз. Белгілі бір әлемдік үкімет Жер халқының басым бөлігін жоюға тырысуға деген пікірлер де қастандық теориясы болып табылады. Мұндай үкіметтің те, қатерлі жоспарлардың да бар екендігіне ешқандай дәлелдер жоқ.

stopfake.kz

ЖЕМҚОРЛЫҚ – ІНДЕТ, ЖОЮ – МІНДЕТ!

ПАРАҚОРЛЫҚҚА ҚАРСЫ МІНЕЗ-ҚҰЛЫҚ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

мемлекеттік қызметшілерге жүктеледі

«Қазақстан Республикасының мемлекеттік қызметі туралы» Қазақстан Республикасының 2015 жылғы 23 қарашадағы № 416 Заңының 52-бабына сәйкес мемлекеттік қызметшілердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы мінез-құлқы айқындалған.

Мемлекеттік қызметшілер сыбайлас жемқорлық көріністеріне қарсы тұруға, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарға жол бермеуге тиіс.

Мемлекеттік қызметшілер басқа мемлекеттік қызметшілер тарапынан жасалатын сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық фактілерінің жолын кесуге тиіс.

Егер мемлекеттік қызметшіде дайындалып жатқан, жасалатын немесе жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы ақпарат болса, ол мұндай құқық бұзушылықты болғызау және тоқтату жөніндегі қажетті шараларды қабылдауға, оның ішінде жоғары тұрған басшыға, өзі жұмыс істейтін мемлекеттік органның басшылығына, уәкілетті мемлекеттік органдарға жазбаша нысанда дереу хабарлауға тиіс. Мемлекеттік қызметші өзін басқа адамдардың сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасауға көндіру жағдайлары туралы да аталған адамдар мен органдарға жазбаша нысанда дереу ақпарат беруге тиіс.

Мемлекеттік органның басшылығы ақпаратты алған күннен бастап бір ай мерзімде мемлекеттік қызметшінің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар, өзін осы бұзушылықтарды

жасауға көндіру жағдайлары туралы мәлімдеулері бойынша, оның ішінде тексерулер ұйымдастыру және уәкілетті органдарға өтініштерді жолдау арқылы шаралар қабылдауға міндетті. Мемлекеттік органның басшылығы сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды жасауға көндіру жағдайлары туралы хабарлаған мемлекеттік қызметшінің құқықтарына, бостандықтары мен заңды мүдделеріне іске асыруын қиындатып әрекеттерге (өркетсіздікке) жол бермеуге тиіс.

Мемлекеттік қызметшіге сыбайлас жемқорлық жасады деп жариялау түрде негізсіз айып тағылған кезде ол осындай айыптауды анықтаған күннен бастап бір ай мерзімде оны теріске шығару жөніндегі шараларды қабылдауға тиіс.

Сыбайлас жемқорлыққа қатысты қылмыс жасағандарға шартты түрде мерзімінен бұрын босату шарасы қолданылмайды.

Абзал АХМЕТБЕКОВ,
«ҚР АШМ АӨК МИК Жезқазған қалалық аумақтық инспекциясы» мемлекеттік мекемесінің басшысы

DÜISENBI
17 MAMYR

QAZAQSTAN
6:05 «Дала өркенітеі». Д/ф. 6:30 «Másele». 7:00 «TANSHOLPAN». 10:00 «Асау толқыи». 12:00 «Қызык екен...». 13:00 АҚПАРАТ. 13:10 «Замандастар». 14:00 «ТЕЛЕДРӨПТЕР». 15:00 «Арты». 16:00 «Ауылдастар». 16:35 «БІЗДІҢ ПОЛИЦИЯ». 17:00 АҚПАРАТ. 17:20 «Көңіл толқыи». 18:00 «АСАУ ТОЛҚЫН». 20:00 АҚПАРАТ. 20:35 «ASHYQ ALAN». 21:30 «ЗАМАНДАСТАР». 22:20 «МАХАББАТ МҮНАРАСЫ». 23:30 «АХМЕТ ЯСАУИ». 0:25 «Жүзден жүзгiрi». 1:55 АҚПАРАТ. 2:30 «Ашық алаң».

ХАБАР
6:00 «Бауыржан шоу». 7:00 «Таңғы хабар». 10:00 «Әсем әуен». 10:15 «Қолда я жолда». 12:15 «Бәсеке». 13:15 . «Егіз жүрек». 15:00 «Бүгін». 16:00 «Асыл қазына». 17:00 Т/с «Метод Фрейда». 18:00 Мегахит. «Голливуд крoлик атықтар». 20:00 Қорытылды жаңалықтар. 20:30 «Баспанаға бағыт». 21:00 Итоги дня. 21:30 «Қолда я жолда».

SEISENBI
18 MAMYR

QAZAQSTAN
6:05 «Дала өркенітеі». Д/ф. 6:25 АҚПАРАТ. 7:00 «TANSHOLPAN». 10:00 «Асау толқыи». 12:00 «Қызык екен...». 13:00 АҚПАРАТ. 13:10 «Замандастар». 14:00 «ТЕЛЕДРӨПТЕР». 15:00 «Жүзден жүзгiрi». 16:00 «Ауылдастар». 16:35 «ЖАН ЖЫЛЫ». 17:00 АҚПАРАТ. 17:20 Арнайы жоба. 18:00 «АСАУ ТОЛҚЫН». 20:00 АҚПАРАТ. 20:35 «ASHYQ ALAN». 21:30 «ЗАМАНДАСТАР». 22:20 «МАХАББАТ МҮНАРАСЫ». 23:30 «АХМЕТ ЯСАУИ». 0:25 АҚПАРАТ. 1:00 «Ашық алаң». 1:45 «Жан жылы». 2:10 «Теледәрігер».

ХАБАР
6:00 «Бауыржан шоу». 7:00 «Таңғы хабар». 10:00 «Әсем әуен». 10:15 «Қолда я жолда». 12:15 «Бәсеке». 13:15 . «Егіз жүрек». 15:00 «Бүгін». 16:00 «Асыл қазына». 17:00 Т/с «Метод Фрейда». 18:00 Мегахит. «Голливуд крoлик атықтар». 20:00 Қорытылды жаңалықтар. 20:30 «Баспанаға бағыт». 21:00 «Қақ баролас с индямияи в Казахстане». 21:30 «Теледәрігер».

SÄRSENBİ
19 MAMYR

QAZAQSTAN
6:05 «Дала өркенітеі». Д/ф. 6:25 АҚПАРАТ. 7:00 «TANSHOLPAN». 10:00 «Асау толқыи». 12:00 «Қызык екен...». 13:00 АҚПАРАТ. 13:10 «Замандастар». 14:00 «ТЕЛЕДРӨПТЕР». 15:00 «Жарқал жүйесі». 16:00 «Ауылдастар». 16:30 «КЕЛБЕТ». 17:00 АҚПАРАТ. 17:20 «Көңіл толқыи». 18:00 «АСАУ ТОЛҚЫН». 20:00 АҚПАРАТ. 20:35 «ASHYQ ALAN». 21:30 «ЗАМАНДАСТАР». 22:20 «МАХАББАТ МҮНАРАСЫ». 23:30 «АХМЕТ ЯСАУИ». 0:25 АҚПАРАТ. 1:00 «Ашық алаң». 1:45 «Келбет». 2:15 «Теледәрігер».

ХАБАР
6:00 «Бауыржан шоу». 7:00 «Таңғы хабар». 10:00 «Әсем әуен». 10:15 «Қолда я жолда». 12:15 «Бәсеке». 13:15 . «Егіз жүрек». 15:00 «Бүгін». 16:00 «Асыл қазына». 17:00 Т/с «Метод Фрейда». 18:00 Мегахит. «Грабленг: кол 21». 21:00 Қорытылды жаңалықтар. 20:30 «Индямияи». 21:00 Итоги дня. 21:30 «Қолда я жолда». 23:30 . «Егіз жүрек». 1:00 «Әсем әуен».

BEISENBI
20 MAMYR

QAZAQSTAN
6:05 «Дала өркенітеі». Д/ф. 6:25 АҚПАРАТ. 7:00 «TANSHOLPAN». 10:00 «Асау толқыи». 12:00 «Қызык екен...». 13:00 АҚПАРАТ. 13:10 «Замандастар». 14:00 «ТЕЛЕДРӨПТЕР». 15:00 «Жарқал жүйесі». 16:00 «Ауылдастар». 16:30 «КЕЛБЕТ». 17:00 АҚПАРАТ. 17:20 «Көңіл толқыи». 18:00 «АСАУ ТОЛҚЫН». 20:00 АҚПАРАТ. 20:35 «ASHYQ ALAN». 21:30 «ЗАМАНДАСТАР». 22:20 «МАХАББАТ МҮНАРАСЫ». 23:30 «АХМЕТ ЯСАУИ». 0:25 АҚПАРАТ. 1:00 «Ашық алаң». 1:50 «Менің Қазақстаным». 2:15 «Теледәрігер».

ХАБАР
6:00 «Бауыржан шоу». 7:00 «Таңғы хабар». 10:00 «Әсем әуен». 10:15 «Қолда я жолда». 12:15 «Бәсеке». 13:15 . «Егіз жүрек». 15:00 «Бүгін». 16:00 «Асыл қазына». 17:00 Т/с «Метод Фрейда». 18:00 Мегахит. «Старые случаи». 20:00 Қорытылды жаңалықтар. 20:30 «Біздің назарда». 20:50 «Индетпен күрескен Қазақстан». 21:00 Итоги дня. 21:30 «Қолда я жолда». 23:30 . «Егіз жүрек». 1:00 «Әсем әуен».

JUMA
21 MAMYR

QAZAQSTAN
6:05 «Дала өркенітеі». Д/ф. 6:25 АҚПАРАТ. 7:00 «TANSHOLPAN». 10:00 «Асау толқыи». 12:00 «Қызык екен...». 13:00 АҚПАРАТ. 13:10 «Замандастар». 14:00 «ТЕЛЕДРӨПТЕР». 15:00 «ӨЛЕМ АЙНАСЫ». 15:20 «ЗАИ ЖӨНЕ БІЗ» Айман Омарованың. 15:50 «Ауылдастар». 16:25 «Егіз лебін». 17:00 АҚПАРАТ. 17:20 «Егіз лебін». 18:00 «АСАУ ТОЛҚЫН». 20:00 АҚПАРАТ. 20:35 «ASHYQ ALAN». 21:30 «ЗАМАНДАСТАР». 22:20 «МАХАББАТ МҮНАРАСЫ». 23:30 «АХМЕТ ЯСАУИ». 0:25 АҚПАРАТ. 1:00 «Ашық алаң». 1:50 «Менің Қазақстаным». 2:15 «Теледәрігер».

ХАБАР
6:00 «Бауыржан шоу». 7:00 «Таңғы хабар». 10:00 «Әсем әуен». 10:15 «Қолда я жолда». 12:15 «Бәсеке 2». 13:15 . «Егіз жүрек». 15:00 «Бүгін». 16:00 «Асыл қазына». 17:00 Т/с «Метод Фрейда». 18:00 Мегахит. «Расправы». 20:00 Қорытылды жаңалықтар. 20:30 «Народный контроль». 21:00 Итоги дня. 21:30 «Қолда я жолда». 23:30 . «Егіз жүрек». 1:00 «Әсем әуен».

СЕНБИ
22 MAMYR

QAZAQSTAN
6:05 «Дала өркенітеі». Д/ф. 6:30 «Ғасырлар үні». 6:50 АҚПАРАТ. 7:35 «Сырлы сахна». 8:00 «ҰЗАҚ ҒҰМЫР КҮПІНІСЫ». Д/ф. 9:00 Мультифильмдер: (Қазақстан) «Асау толқыи». 12:00 «Егіз лебін». 13:15 «КҮМІС КӨМЕЙ». 14:00 «ЖАРҚЫН ЖҮЗДЕСУ». 15:00 «Ең сәуле». К/ф.16:30 «МузАрғы тобының концерті. 18:00 «АСАУ ТОЛҚЫН». 20:00 «MASELE». 20:30 «ЕГІЗ ЛЕБІЗ». 22:30 «МАХАББАТ МҮНАРАСЫ». 23:00 «ЕГІЗ ЛЕБІЗ». 23:10 «МАХАББАТ МҮНАРАСЫ». 0:10 «Тәуіп Хо Жун».1:40 «Менің Қазақстаным». 3:00 «Дала өркенітеі». Д/ф.

ХАБАР
6:00 Мирамнен Құралдың «Асыл жарым» атты әңкеші. 7:30 «Самопознание». 7:40 «Әсем әуен». 8:15 Телесернал марафоны. «Ауылдастар 2». 10:00 «Tangy fresh». 11:00 Т/с «Чужое гнездо». 13:00 Телесернал марафоны. «Қарлығаш».

JEKSENBİ
23 MAMYR

QAZAQSTAN
6:05 «Дала өркенітеі». Д/ф. 6:30 «Tolağa». 7:25 «Сағындырған әндер-ай!». Ретроконцерт. 8:00 «АҚСАУЛЫТ». 8:25 «ҰЗАҚ ҒҰМЫР КҮПІНІСЫ». Д/ф. 9:25 «Másele». 10:00 «Асау толқыи». 12:00 «Егіз лебін». 14:15 «Жақсы қорша». 15:00 «Қайрат Нұрғалин концерті. 17:10 «ҚЫМБАТ ЖАНДАР».18:00 «Асық». 20:00 «АРТА». 20:50 «Жүзден жүзгiрi». 22:30 «МАХАББАТ МҮНАРАСЫ». 0:10 «Тәуіп Хо Жун». 1:15 «Ақбарт». 2:05 «Қақ бағ жандар». 2:55 «Дала өркенітеі». Д/ф.

ХАБАР
6:00 Абай Бегейдің «Сен ұмытқан жоқмын» атты әңкеші. 7:30 «Самопознание». 7:40 «Әсем әуен». 8:15 Телесернал марафоны. «Сұрбөлімді». 10:30 «Фронограф». 11:00 Т/с «Чужое гнездо». 13:00 Телесернал марафоны. «Қарлығаш ая салғанды». 16:00 «Алтыбақан». 17:00 «Qazaq Golden Hits». 18:30 «Мәжілес».

я жолда».23:30 . «Егіз жүрек». 1:00 «Әсем әуен».

АСТАНА
6:00 «Ән мен әзіл». 6:30 «Күлдірген». 7:00 «Ұрланған тағдыр». 8:00 М/ф «Маша и медведь». 10:00 «Тұмарым». 11:30 «Қызым». 12:30 «Қайсар ханша». 14:00 «Айтарым бар». 15:00 М/ф «Гризли и лемминг». 15:30 «Интерны». 16:10 «Үздік әзілдер». 16:30 «Ханзада Жұмон». 18:00 «Мәриям». 20:00 ASTANA TIMES. 21:00 «Қызым». 22:00 «Тұмарым». 23:10 «Қайсар ханша». 0:20 «Қош келдіңіз». 1:10 ASTANA TIMES. 2:00 «Біреудің есебінен». 2:45 «KazNet». 3:05 «Үздік әзілдер». 3:50 «Интерны». 4:35 «Біздің ауыл». 5:05 «Отбасы». 5:30 «Бірегей».

КТК
07:05 «МӨССАҒАН». 08:10 «ДАУ-ДАМАЙСЫЗ». 08:40 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 10:30 «ДЕВЬШКА С ГЛАЗАМИ ЦВЕТА НЕБА». 10:40 «НЕСМЕШНАЯ ЛЮБОВЬ». 16:00 «Ф.И.ЛИНГ». 18:00 «АМАНАТ». 19:30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20:00 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 21:00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ. 21:40 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 00:00 «ЧУМА». 01:30 «Ф.И.ЛИНГ». 02:20 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 03:05 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 04:20-04:50 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР .

Итоги дня. 21:30 «Қолда я жолда». 23:30 . «Егіз жүрек». 1:00 «Әсем әуен».

АСТАНА
6:00 «Ән мен әзіл». 6:30 «Күлдірген». 7:00 «Ұрланған тағдыр». 8:00 М/ф «Маша и медведь». 10:00 «Тұмарым». 11:30 «Қызым». 12:30 «Қайсар ханша». 14:00 «Айтарым бар». 15:00 М/ф «Гризли и лемминг». 15:30 «Интерны». 16:10 «Үздік әзілдер». 16:30 «Ханзада Жұмон». 18:00 «Мәриям». 20:00 ASTANA TIMES. 20:55 Loto 5/36. 21:00 «Қызым». 22:00 «Тұмарым». 23:10 «Қайсар ханша». 0:20 «Қош келдіңіз». 1:10 ASTANA TIMES. 2:00 «Біреудің есебінен». 2:45 «KazNet». 3:05 «Үздік әзілдер». 3:50 «Интерны». 4:35 «Біздің ауыл». 5:05 «Отбасы». 5:30 «Бірегей».

КТК
07:05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 07:35 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 08:25 «ҰЛЫ ТАМШЫЛАР». 10:10 НОВОСТИ. 10:50 «ҚТО ТЫ?». 11:50 «ЧУМА». 13:50 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 16:00 «Ф.И.ЛИНГ». 18:00 «АМАНАТ». 19:30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20:00 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 21:00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ. 21:40 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 00:00 «ЧУМА». 01:30 «Ф.И.ЛИНГ». 02:15 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 03:00 «ТУМАР». 03:50 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 04:30-05:00 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР .

6:00 «Ән мен әзіл». 6:30 «Күлдірген». 7:00 «Ұрланған тағдыр». 8:00 М/ф «Маша и медведь». 10:00 «Тұмарым». 11:30 «Қызым». 12:30 «Қайсар ханша». 14:00 «Айтарым бар». 15:00 М/ф «Гризли и лемминг». 15:30 «Интерны». 16:10 «Үздік әзілдер». 16:30 «Ханзада Жұмон». 18:00 «Мәриям». 20:00 ASTANA TIMES. 20:55 Loto 6/49. 21:00 «Қызым». 22:00 «Тұмарым». 23:10 «Қайсар ханша». 0:20 «Қош келдіңіз». 1:10 ASTANA TIMES. 2:00 «Біреудің есебінен». 2:45 «KazNet». 3:05 «Үздік әзілдер». 3:50 «Интерны». 4:35 «Біздің ауыл». 5:05 «Отбасы». 5:30 «Бірегей».

КТК
07:05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 07:35 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 08:25 «ҰЛЫ ТАМШЫЛАР». 10:10 НОВОСТИ. 10:50 «ҚТО ТЫ?». 11:50 «ЧУМА». 13:50 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 16:00 «Ф.И.ЛИНГ». 18:00 «АМАНАТ». 19:30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20:00 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 21:00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ. 21:40 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 00:00 «ЧУМА». 01:30 «Ф.И.ЛИНГ». 02:15 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 03:00 «ТУМАР». 03:50 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 04:30-05:00 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР .

закстан». 21:00 Итоги дня. 21:30 «Қолда я жолда». 23:30 . «Егіз жүрек». 1:00 «Әсем әуен».

6:00 «Ән мен әзіл». 6:30 «Күлдірген». 7:00 «Ұрланған тағдыр». 8:00 М/ф «Маша и медведь». 10:00 «Тұмарым». 11:30 «Қызым». 12:30 «Қайсар ханша». 14:00 «Айтарым бар». 15:00 М/ф «Гризли и лемминг». 15:30 «Интерны». 16:10 «Үздік әзілдер». 16:30 «Ханзада Жұмон». 18:00 «Мәриям». 20:00 ASTANA TIMES. 21:00 «Қызым». 22:00 «Тұмарым». 23:10 «Қайсар ханша». 0:20 «Қош келдіңіз». 1:10 ASTANA TIMES. 2:00 «Біреудің есебінен». 2:45 «KazNet». 3:05 «Үздік әзілдер». 3:50 «Интерны». 4:35 «Біздің ауыл». 5:05 «Отбасы». 5:30 «Бірегей».

КТК
07:05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 07:35 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 08:25 «ҰЛЫ ТАМШЫЛАР». 10:10 НОВОСТИ. 10:50 «ҚТО ТЫ?». 11:50 «ЧУМА». 13:50 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 16:00 «Ф.И.ЛИНГ». 18:00 «АМАНАТ». 19:30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20:00 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 21:00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ. 21:40 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 00:00 «ЧУМА». 01:30 «Ф.И.ЛИНГ». 02:15 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 03:00 «ТУМАР». 03:50 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 04:30-05:00 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР .

6:00 «Ән мен әзіл». 6:30 «Күлдірген». 7:00 «Ұрланған тағдыр». 8:00 М/ф «Маша и медведь». 10:00 «Тұмарым». 11:30 «Қызым». 12:30 «Қайсар ханша». 14:00 «Айтарым бар». 15:00 М/ф «Гризли и лемминг». 15:30 «Интерны». 16:10 «Үздік әзілдер». 16:30 «Ханзада Жұмон». 18:00 «Мәриям». 20:00 ASTANA TIMES. 20:55 Loto 6/49. 21:00 «Қызым». 22:00 «Тұмарым». 23:10 «Қайсар ханша». 0:20 «Қош келдіңіз». 1:10 ASTANA TIMES. 2:00 «Біреудің есебінен». 2:45 «KazNet». 3:05 «Үздік әзілдер». 3:50 «Интерны». 4:35 «Біздің ауыл». 5:05 «Отбасы». 5:30 «Бірегей».

КТК
07:05 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 07:35 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 08:25 «ҰЛЫ ТАМШЫЛАР». 10:10 НОВОСТИ. 10:50 «ҚТО ТЫ?». 11:50 «ЧУМА». 13:50 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 16:00 «Ф.И.ЛИНГ». 18:00 «АМАНАТ». 19:30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР. 20:00 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 21:00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ. 21:40 «ДЕВЯТЬ ЖИЗНЕЙ». 00:00 «ЧУМА». 01:30 «Ф.И.ЛИНГ». 02:15 «АСТАРЛЫ АКИКАТ». 03:00 «ТУМАР». 03:50 «ЖИМАУДЫҢ ЖЕТІСПІТ». 04:30-05:00 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР .

ая салғанды. 16:15 «Маска». 18:00 «Алтыбақан». 19:00 «Qazaq Golden Hits». 19:15 «Маска». 21:00 «7 күн». 22:00 «Большая неделя». 23:00 Мегахит. «Расправы». 1:00 «Pro SPORT». 1:30 «Әзіл әзілдер».

6:00 «Ән мен әзіл». 6:30 «Күлдірген». 7:00 «Үздік әзілдер». 8:00 М/ф «Маша и медведь». 10:00 «Тұмарым». 11:30 «Қызым». 12:30 «Қайсар ханша». 14:00 Х/ф «Джентльмены удачи». 16:00 «Алдаралсан». 18:00 «Мәриям». 20:00 «Із бес ырыстары». 20:25 «100 сұхбат». 20:55 Loto 6/49. 21:00 «Қызым». 22:00 «Тұмарым». 23:10 «Қайсар ханша». 0:20 Х/ф «Төлеуіт 5». 2:20 «Алғи кеші». 3:20 «Інтерны». 3:50 «KazNet». 4:10 «Үздік әзілдер». 5:00 «Ән мен әзіл».

КТК
07:05 «ӘЙЕЛ ҚЫРЫҚ ШЫРАҚТЫ». 07:50 «ҮДКЕН ҮЙІ». 08:40 «КІЗ ҚЫЛЫҒЫ». 09:00 «БАСТЫ ҚОЛДЫ». 09:30 «ЖТК»көсеті. 10:00 «СМЯТЫСЯ РАЗРЕШАЮЩИМ». 11:50 «ЗОЛОТАЯ КРОВЬ». 15:30 «ҚЫН ШАҚ». 17:00 «МЕРЕКЕЛІК КОНЦЕРТ». 18:20 «КУС ЖОЛЫ». Құдайберген Бекітінің әңкеші. 21:00 «БОЛЬШЕ НОВОСТИ». 22:00 «УЧИЛ».

21:00 «Qazaq Golden Hits». 19:15 «Маска». 21:00 «7 күн». 22:00 «Большая неделя». 23:00 Мегахит. «Расправы». 1:00 «Pro SPORT». 1:30 «Әзіл әзілдер».

6:00 Қаламгер. 6:30 «Үздік әзілдер». 7:30 Х/ф «Джентльмены удачи». 9:10 М/ф «Маша и медведь». 10:00 TeleBingo. 10:25 «Тұмарым». 12:00 «Қызым». 13:00 «Қайсар ханша». 14:30 Х/ф «Такси 5». 16:40 «Алдаралсан». 18:00 «Мәриям». 20:00 «Тәуелсіздік жолы». 20:25 Үздік әндер. 20:45 Аялы алақан. 21:00 «Қызым». 22:00 «Тұмарым». 23:10 «Қайсар ханша». 0:20 «Bas times». 1:30 «Астана кең көңілді». 3:30 «KazNet». 3:50 «Әзілестер». 4:10 «Ән мен әзіл». 5:10 «Үздік әзілдер».

КТК
07:05 «ӘЙЕЛ ҚЫРЫҚ ШЫРАҚТЫ». 07:50 «ҮЗЖОЛЫ». ӨН-ШАНШУ. 09:50 «СМЕЯТЬСЯ РАЗРЕШАЮЩИМ». 11:30 «ЧИЛКА». 15:30 «ҚЫН ШАҚ». 17:00 «МОЖНО МИНЕ ТЕБЯ ОБИЯТЬ?». 21:00 «ПОРТРЕТ НЕДЕЛИ». 22:00 «ЛОД ДОЖДЕМ НЕ ВИДНО СЛЁЗ». 23:40 «ФИЛИНГ». 02:05

7-АРНА
06:00 «Қуырдақ». 06:30 «Айна-онпие». 07:30 «Зыңын Күлпаш». 08:30 «Құтты қошақ».08:50 Х/с «Избранница». 13:00 «Бастық боламын». 14:00 «Ф-ели». 15:00 «Құтты қошақ». 15:30 «Янырай». 16:00 «Крепостная». 17:00 «Идеальная семья». 18:10 «Хорошие руки». 19:20 «Куба. Личное дело». 21:00 «НяняМама». 21:30 «Изоляция». 22:00 «Серт пен сезім». 00:00 «Хорошие руки». 01:00 «Крепостная». 02:00 «Регина+1». 03:00 «Серт пен сезім». 04:30 «Айна-онпие». 05:00 «Жеңіп көр».

ДИДАР
08:00 «Гороскоп». 08:05 Док/фильм. 09:00 Мультифильм. 09:30 «Есіл мен Нұра егізі» Есжан Әміровтың әңкеші. 11:00 Фильм «Айғаным». 11:30 Мультифильм. 12:00 «Ән шапу». 12:30 Дерект фильм. 13:00 «Тәуелсіздік-алтын тұрарма». 13:15 «Екім де, ештеңе де ұмытпаймын...» Ж. Тасмағамбетұлы. 13:30 Фильм. 16:00 «Қисса». 16:10 Мультифильм. 16:30 Т/х «Айналайын». 17:00 «Ән шапу». 17:20 Т/х «Достар». 18:00 Дерект фильм. 18:30 «Гороскоп». 18:35 «Қисса». 18:45 Мультифильм. 19:05 Дерект фильм. 19:55 Мұрағат «Обедители» В.Ушаков. 20:10 «Жезкім». 20:30 «Дидар». 21:00 «Сәлем».

7-АРНА
06:00 «Қуырдақ». 06:30 «Айна-онпие». 07:30 «Ф-ели». 08:30 «Құтты қошақ». 09:00 «Регина+1». 10:00 «Идеальная семья». 11:00 Х/с «Куба. Личное дело». 13:00 «Бастық боламын». 14:00 «Ф-ели». 15:00 «Құтты қошақ». 15:30 «НяняМама». 16:00 «Крепостная». 17:00 «Идеальная семья». 18:10 «Хорошие руки». 19:20 «Куба. Личное дело». 21:00 «НяняМама». 21:30 «Изоляция». 22:00 «Серт пен сезім». 00:00 «Хорошие руки». 01:00 «Крепостная». 02:00 «Регина+1». 03:00 «Серт пен сезім». 04:30 «Айна-онпие». 05:00 «Жеңіп көр».

ДИДАР
08:00 «Дидар». 08:30 «Гороскоп». 08:35 Док/фильм. 09:30 Т/х «Айналайын». 10:00 «Дидар». 10:15 Дерект фильм. 11:15 Мультифильм. 11:45 «Ән шапу». 12:20 Т/х «Достар». 13:00 «Дидар». 13:30 «Шақшина: Идет пен міндет». 13:40 Мұрағат «Обедители» А.Дружинин. 14:00 Фильм. 16:00 «Қисса». 16:10 Мультифильм. 16:30 Т/х «Айналайын». 17:00 «Ән шапу». 17:20 Т/х «Достар». 18:00 «Дидар». 18:15 Мультифильм. 18:30 «Гороскоп». 18:35 «Қисса». 18:45 Мультифильм. 19:05 Дерект фильм. 20:05 Мұрағат «Обедители» А.Дружинин. 20:20 «Вакцина: Идет пен міндет». 20:30 «Дидар». 21:00 «Сәлем». 21:30

7-АРНА
06:00 «Қуырдақ». 06:30 «Айна-онпие». 07:30 «Ф-ели». 08:30 «Құтты қошақ». 09:00 «Регина+1». 10:00 «Идеальная семья». 11:00 Х/с «Куба. Личное дело». 13:00 «Бастық боламын». 14:00 «Ф-ели». 15:00 «Құтты қошақ». 15:30 «НяняМама». 16:00 «Крепостная». 17:00 «Идеальная семья». 18:10 «Хорошие руки». 19:20 «Куба. Личное дело». 21:00 «НяняМама». 21:30 «Изоляция». 22:00 «Серт пен сезім». 00:00 «Хорошие руки». 01:00 «Крепостная». 02:00 «Регина+1». 03:00 «Серт пен сезім». 04:30 «Айна-онпие». 05:00 «Жеңіп көр».

ДИДАР
08:00 «Дидар». 08:30 «Гороскоп». 08:35 Док/фильм. 09:30 Т/х «Айналайын». 10:00 «Дидар». 10:15 Дерект фильм. 11:15 Мультифильм. 11:45 «Ән шапу». 12:20 Т/х «Достар». 13:00 «Дидар». 13:30 «Шақшина: Идет пен міндет». 13:40 Мұрағат «Обедители» А.Дружинин. 14:00 Фильм. 16:00 «Қисса». 16:10 Мультифильм. 16:30 Т/х «Айналайын». 17

ЕҢБЕКПЕН ЕСЕЙГЕН

тыл ардагерлеріне құрмет көрсетті

«Бәрі де Жеңіс үшін, бәрі де майдан үшін» деген ұранмен соғыс жылдарында тылда еңбек еткен ардагерлердің ерен ерлігі мереке қарсаңында елеусіз қалмады. Оларға әр саладағы ұжымдар құрмет көрсетті.

Алғашқылардың бірі болып Жезқазған қаласының білім бөлімі басшысы Жеңіс Әлмағанбетов бастаған «Жезқазған аймақтық білім және ғылым қызметкерлерінің жергілікті кәсіптік одағы» ҚБ-ның «Жезқазған қалалық білім қызметкерлерінің кәсіптік одағының ұйымы» филиалының төрайымы Ләззат Күнеділова мен білім саласы ардагерлер кеңесінің төрайымы Сәрсенкүл Қазымбетова Ұлы Отан соғысы жылдарында тылда, бейбіт заманда Тәуелсіз еліміздің тұғырын берік ету жолында аянбай еңбек еткен білім саласының ардагерлері Мәрияш Әбдірахманова мен Таисия Андристі құттықтауға асықты.

Саналы ғұмырын бала оқыту ісіне арнаған Мәрияш Әбдірахманова №1 жалпы білім беретін мектепте география пәнінен ұстаздық етті. 1936 жылдың ақпанында қарашаның Қарсақбайда туған ардагер ұстаз еңбекке небәрі 10 жасында араласқан. Жеңістің туы желбіреген соң, мектепке қайта оралған Мәрияш апай 1954 жылы Алматы қаласындағы Қыздар педагогикалық институтына оқуға түсті. Қолына дипломның алған 1961 жылы білек сыбана білімді ұрпақ тәрбиелеуге кіріскен ол 2000 жылы құрметті еңбек демалысына шықты. Алдына келген оқушыға үйретуден талмаған ұстаздың ұзақ

жылғы әрі адал еңбегі лайықты бағаланды. Дегенмен, 1987 жылы «Тыл еңбеккері» медалімен марапатталған Мәрияш Ахметқызы үшін өмірдегі ең бағалы марапаты – бүгінде еліміздің түпкір-түпкірінде табысты еңбек етіп жүрген шәкірттерінің алғысы.

Ал, Таисия Андристі 1935 жылдың желтоқсанда Украинаның Донбас қаласында дүниеге келген. Соғыс жылдарының қиындығын көрген Таисия Кузминична – Абай атындағы педагогикалық училищенің түлегі. 1955 жылы оқуын үздік аяқтаған ол еңбек жолын жолдамамен Жезқазған қаласында бастады. №26 гимназияда 45 жыл бойы бастауыш сынып оқушыларын білім нәрімен

сусындатқан ұстаз – «Еңбек ардагері» және «Тыл еңбеккері» медалінің иегері. Қиын-қыстау заманды қорқынышты түсіндей көретін Таисия Андристің шәкірттері бүгінде лауазымды қызметтерді абыроймен атқарып, ұстаз мерейін үстем етуде.

Қос еңбек ардагерін құрметке бөлеп, сый-таралғыларын ұсынған Жеңіс Әлмағанбетов жаңқиярлық еңбекпен жеңісті жақындатқан алдыңғы толқын аға-апалардың өмір жолы кейінгілерге үлгі екенін тілге тиек етіп, бабалар ерлігі ұрпақ жалында мәңгі сақталатынын айтты.

Бота ШАЛҚАР

ҚҰТТЫҚТАЙМЫЗ!

Әсемжүзі
Теміралинал

Сыныптасымыз Әсемжүзі Теміралинан 50 жас мерейтойымен құттықтаймыз.

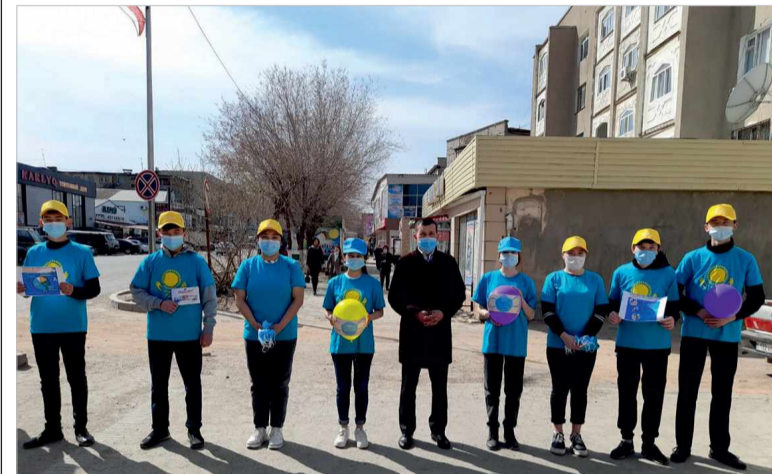
Отбасына амандық, басына саулық, әр ісіне табыс тілейміз. Денсаулығың зор болсын.

Тілек білдіруші:
Теректі станциясының
1989 жылғы түлектері

САУЛЫҚ – САҚТЫҚТА

Жезқазған қаласы ішкі саясат бөлімінің жастар ресурстық орталығы мен Жезқазған жоғары медициналық колледжі жанындағы «Мейірім» еріктілер тобы, «Бірлік» еріктілер клубының жастары «Саулық – сақтықта» атты кезекті акция ұйымдастырды.

Отандық ғалымдар мен медицина мамандары коронавирустық жаңа штамдардың жұғу қаупі өте жоғары деп дабыл қағуда. Аталған акцияның мақсаты – бүкіл елді алаңдатып отырған коронавирус індетінің алдын алу, оны болдырмау, қатерлі дерттен қорғану жолдары мен қарапайым ережелерді сақтау жолдарын көпшілікке түсіндіру. Сонымен қатар екпенің (вакцина) адам ағзасына пайдасы, қауіп-қатерге оның қауқары жайлы қала тұрғындарына жан-жақты насихат жұмыстарын жүргізу.

Қалалық жастар ресурстық орталығының жанынан құрылған «Бірлік» волонтерлар клубының ерікті жастары қала тұрғындары мен қонақтарына 300-ге жуық тегін маска, 200-ден астам күнтізбе және жадынама таратты. Халық көп шоғырланатын жерлерде болып, аялдамалар мен үйлердің кіреберістеріне арнайы орынға екпенің пайдасы жайлы, аты жаман індетті жұқтыру кезінде адам ағзасында қандай өзгерістер болатынын, дәрігерлердің айтқан кеңестерін, сақтану жолдарынан ақпарат беретін жадынамаларды ілді.

Аурудан сақтанудың бірден-бір амалы екпе екенін әлем ғалымдары да мойындап отыр. Вакцина – COVID-19 індетіне арнайы әзірленген, оған тосқауыл болатын

ең тиімді қару. Сондықтан індет жұқтыру қаупінің жолын кесетін, оған төтеп беріп, бойымызға имунитет қалыптастыратын вакцинаның адам баласына еш зияны жоқ деп тұжырымдаймын. Күн сайын аты жаман індет жұқтырушылар саны өсе түсуде. Оны естіп, көріп жүрміз. Қатерлі дерттің өсуіне адам факторлардың да әсері бар деп айтамын. Күнделікті ең қарапайым ережелерді елестерге бермейміз, ел ішіндегі алыпқашпа, арандатушылардың сөзіне көп иланып, сенімсіздіктен жүрміз. «Әр қазақ менің жалғызым» дегендей, мамандар айтқан қарапайым тәсілдерді қолданып, әлеуметтік ара қатынаста сақтап, көпшілік орындарда үнемі бетпердені тастамай, жеке гигиенаны сақтай білесек, біз бұл қауіпті дертті жеңеміз. Жақындарымыз бен ұрпағымыздың, ұлт денсаулығы біздің жауапкершілігімізде екенін есте естен шығармайық. Аталған түсіндіру жұмыстарының барлығы тек сіздердің амандықтарыңыз үшін. Вируспен бірлесіп күресейік, жақындарымызға, айналасымызға мейіріммен қарап, мейлінше жанаушы болайық. Ауырмайтын жолды таңдайық. Саулық – сақтықта, ағайын!

Ізтөлеу ТҮСІПӨВ

ЖАСТАР

ЧЕРНОБЫЛЬ АПАТЫ – ҒАСЫР ҚАСІРЕТІ

Жезқазған қалалық жастар ресурстық орталығы және Қарағанды облысының жастар мен балалар ұйымдарының одағы Жезқазған тарихи-археологиялық музейімен бірге Чернобыль АЭС-та апаттың орын алғанына 35 жыл толуына орай «Чернобыль апаты – ғасыр қасіреті» тақырыбында мазмұнды кеш ұйымдастырды.

Шараға Чернобыль АЭС-тағы апат болған жерде залалсыздандыру жұмыстарына белсенді атсалысқан ардагерлер – «Чернобыль жаңғырығы» қоғамдық бірлестігінің төрағасы Мұхит Үңгітбаев, Серік Құдабаев және

Юрий Рогожин, сонымен қатар қала жастары, «Бірлік» еріктілер клубының мүшелері, музей қызметкерлері қатысты.

Жиында алғашқы болып сөз алған музей директоры Раушан Қапарова Чернобыль апатының

тарихына тоқталып, жастарға жан-жақты мағлұмат берді. Жастар ресурстық орталығының директоры Мирас Мақыбас та ардагерлерге жылы лебізін білдірді. Жезқазған қаласының әкімі Қайрат Әбсәттаровтың шешімімен шығарылған «Чернобыль апатына 35 жыл» медалі мен куәлігін орталық директоры музейдің алтын қорына табыстады.

Одан әрі апат куәгерлері кезекпен сөз алып, құллі адамзат баласына қауіп төндірген атом

электр станциясындағы оқыс оқиғаның салдарына кеңінен тоқталды. Чернобыль апатын жоюға қатысқан ардагерлерге жастар да сұрақтарын қойып, мағыналы кешке үн қосты.

Қонақтар мен жастар музей бұрышынан орын алған Чернобыль оқиғасына қатысты экспозицияға экскурсия жасап, сол зұлмат жылдан сыр шерткен көрмеден көп ой түйіп қайтты.

Ізтөлеу БЕКЕНУЛЫ

15 МАМЫР – ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ОТБАСЫ КҮНІ

«Отан отбасыдан басталады» дейміз. Ендеше, өздері құрған шағын мемлекетіне махаббат пен сүйіспеншілікті, ынтымақ пен ырысты, бақ пен берекені ұялатып отырған жезқазғандық жастар – Абылайхан Еркін мен Ақбота Еркін. Тағдырлары өмірде сана емес, өнерде де қатар тоғысқан жастар бүгінде қарасаң көзің тоймайтын әдемі жұпқа айнала білді.

Таныстықтары студенттік кезде басталып, басында бір-бірімен амандасып, сөйлеспейтін де олар, болашақта екі жарты, бір бүтін болып, ортақ арманға қарай бірлесіп қанат сермейтіндіктерінен мүлде бейхабар еді. Абылайхан мен Ақбота колледж қабырғасында танысқан. Ол кезде Ақбота қобыз мамандығының бірінші курсына тәмамдаған болатын. Ал Абылай студенттік өмірге енді қадам басқалы жүрген. Білімін ұлттық аспапта ойнау саласында емес, актрисалық жолда жалғастырығы келген Ақбота бірінші курстан кейін қайтадан актерлік шеберлік бөліміне емтихан тапсырады. Дал осы сәт Абылайхан да аталған бөлімге түсуге құжаттарын жинап жүрген. Осылайша бір бөлімге, бірге емтихан тапсырған олар, жүректері қалаған өнер жолында білім алуды бастады. Дегенмен, бір салада оқыса да, сәлемдесуден ары аспайтын екеуі алғашында айтарлықтай араласып кете алмады. «Әйтеуір, біздің оқу тобының қыздарының барлығы Абылайханды ұнатып жүретін» деген Ақбота сол мезеттерді күле еске алды.

Екі жастың таныстықтары одан әрі өрбіп, кеңеюіне, жақсы тіл табысуларына себеп болған фортепиано аспабы екен. Бір күні Ақботаның фортепиано әдемі әуенді ойнап отырғанын көрген Абылайхан оның жанына барып, музыканы үйретуге сұрайды. Әрине, бұған Ақбота да қарсылық танытпады. Әңгімелері жарасып, жақсы тіл табысқан олардың арақатынасы-

тары алғашында топтастар арасындағы достық іспетті көрінгенмен, кейіннен үлкен махаббатқа ұласқан.

Осылайша уақыт керуені алға озып, оқу бітірісімен қос жас шаңырақ құрып, үлкен өмірге қол ұстасып, бірге аттанғанды жөн санайды. Алғашқы жылы ел астанасы Нұр-Сұлтан қаласында тұрған олар тұңғыштары дүниеге келерде мысты шаһарға қайта оралды. Үлкен қалада мүмкіндіктер де молы рас. Дегенмен, ата-аналарының жанында болуды құп көрген екеуі туған жерге оралғандарына өкінген емес. Ақбота келін ретінде ата-анаман бірге тұру мәселесінде де оң көзқараста. «Жастардың ата-анаман бірге тұруына еш қарсылығым жоқ. Бұл, әсіресе, жаңадан шаңырақ көтерген жастар үшін, жас келін үшін аса маңызды. Бөлек тұру қажеттілігі туындағанның өзінде алғашқы жылы жас келіннің ене тәрбиесін көргені абзал. Себебі бұл екі жастың арасында түсінбестіктің орын алмауына зор ықпалын тигізеді. Тәжірибесіз жас аналарға да көмек қажет» дейді Ақбота.

Жезқазғанға келісімен жаңа кәсіп көзімен айналысқысы келген олар сол жылдары той бизнесі айрықша алға озған мегаполистердегі тәжірибелерін жүзеге асырғысы келді. Осылайша Шымкентке аттанып, ондағы достарының көмегімен той салтанаттарын өткізу сценарийін құрып, өздеріне, бишілерге көрсеткіш жауын алар түрлі дизайнға сәнді костюмдер тіктіреді. «Көз – қорқақ, қол – батыр» деп бір сәтте отбасылық кәсіптерін бастап кеткен олар аталған істі шашпаң менгеріп, тұрғындар сұранысына да ие болып үлгерді. Бүкіл елді жайлаған індет салдарынан той бизнесі тұралап қалғаны рас. Соған сай өзге жұмыстарды да бастап көруге ниет танытқан олар наурыз айынан

бастап жаңа кәсіптің, яғни, гүл сату ісінің көзін таба білді.

Өздерін шығармашылықтан жырақта елестете алмайтын Абылайхан мен Ақбота ерінбеген, ізденуден талмаған жан міндетті түрде өз арман-мақсаттарына жететіне көміл сенеді.

Екі жастың да қанында әншілік қасиет бар. Ақботаның нағашы жұрты – көпке белгілі, сыйлы әншілер, ақындар, журналистер шыққан ел. Абылайхан жағы да өнерден кенде емес. Оның «Bala Turkvizyon-2015» байқауының жеңімпазы атанған інісі Тұрсынхан да жаңа өңдер жазып, тыңдармандарын қуантып жүр. Кіші қарындасы Диана да өнерден алыс емес. Бүгінде біраз байқаулардың жеңімпазы атанып үлгерген кішкентай әнші қыз, өнер жолында жөн сілтеп, ақыл-кеңестерін аямаған ағасы Абылайхан мен жеңгесі Ақботаға алғысын айтады.

Өнерлі жұптың ыстық ұя Отанында үш бала өсіп келеді. Олар – Мансұр, Мирас есімді ағасы Абылайхан мен кішкентай Мейірім есімді кестетігер. Мейірімнің дүниеге келгеніне 5 ай болды.

Отбасында ыдыс-аяқ сылдырамай тұрмайтыны рас. Дегенмен, қай кезде де ашуды сабырға, ренішті махаббатқа жеңдіріп, өз жартыңнан бас тартпау, бір-біріне әрдайым түсіністік таныта білу, өмір жолында қандай қиындық кезіксе де қол ұстасып қарсы тұру, саналы ұрпақ тәрбиелеуді ата-аналық парызы санау, бастысы сезімге селкеу түсірмеу – бұл Абылайхан мен Ақботаның өмірдегі басты мақсаты. Тату тірлігі, шексіз сүйіспеншілігімен елдің көзайымына айналған осындай жұптарымыз көбейсе, еліміздің болашағы да жарқын болары сөзсіз.

Ақниет ТАҒЫБЕРГЕН